יודען, געדענקט, אז דער קאמף געגן די רדיפות אויף יודען אין דייטשלאנד דויערט!

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem
NAJER FOLKSBLAT

הײנט 10 זײטען

פרייז 15 גראשען

נײער פאלקסבלאט

№ 184 | לאדז, דאנערשטאג, ט' מנחם אב תרצ"ה | דרייצענטער יאהרגאנג | Łódź, Czwartek, 8 sierpnia 1935 r. | № 184

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71 — Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71.

דאנציג קאפיטולירט

גרייט צוריקצוציהען די צאל - פעראָרדנונגען

וואַרשע, 7 (טעלעפאָניש)

לויט ווי מען איז מודיע פון דאנציג, איז דאָרט פאָרגעקומען אַ געשפּרעך צווישען פּוילישען געזאַנדטען אין שטאָקהאָלם, ראָמאַן און דעם פּרעזידענט פון דאַנציגער סענאַט גרייזער.

גרייזער האָט ערקלערט, **אַז דאַנציג איז גרייט צוריקצוציהען די צאָל - פעראָרדנונגען און צוטרעטען צו נאָרמאַליזירען די פּויליש - דאַנציגער בעציהונגען.**

דערויף האָט דער מיניסטער ראָמאַן געענטפערט, **אַז די דאָזיגע ערקלערונגען גיבען אַ גרונד אָנצוהייבען אונטערהאַנדלונגען, בכדי צו ליקווידירען דעם איצטיגען סכסוך.**

אין שייכות מיט דעם געשפּרעך, איז אין וואַרשאַ פאָרגעקומען אַ צווישען - מיניסטעריאַלע קאָנפּערענץ, אויף וועלכער עס זענען אַרומגערעדט געוואָרען אַלע טעזען פון די אונטערהאַנדלונגען.

דער אויסערן-מיניסטער בעק איז אַרויסגעפאָהרען קיין גדיניע, כדי אָפּצוהאַלטען אַ קאָנפערענץ מיט'ן מיניסטער ראָמאַן, וועלכער וועט ווערען דער פאָרזיצער פון דער פּוילישער קאָמיסיע צו ליקווידירען דעם סכסוך.

אין פּוילישע קרייזען האַלט מען, אַז גרייזערס ערקלערונג בעדייט אַ פולשטענדיגע קאַפּיטולאַציע פון דאַנציג.

דאַנציג, 7 (טעלעפאָניש)

דער פּויליש - דאַנציגער אָפּמאַך פון 3 אויגוסט 1933, וועלכער איז נוגע דעם אָפּשטעל פון פּוילישע מלחמה-שיפען אין דאַנציגער האַפען, איז אויפ'ן סמך פון אַ פּראָטאָקאָל, וועלכער איז היינט אונטערגעשריבען געוואָרען דורכ'ן גענעראַל - קאָמיסאַר, מיניסטער פּאַפּעע און פּרעזידענט גרייזער, פאַרלענגערט געוואָרען אויף נאָך 3 יאָהר.

דער אָפּמאַך, אויב עס וועט נישט זיין קיין אָפּזאָגע, דריי-חדשים'דיגע קינדיגונגען, וועט יעדעס מאָל אויטאָמאַטיש פאַרלענגערט ווערען אויף די נאָהענטסטע 3 יאָהר.

דאַנציג, 7 (טעלעפאָניש)

דער אָרגאַן פון די נאַציאָנאַל - סאָציאַליסטען „דער דאַנציגער פאָרפּאָסטען" דריקט אויס די האָפנונג, אַז בקרוב וועלען זיך אָנהייבען די פּויליש-דאַנציגער אונטערהאַנדלונגען, וועלכע וועלען געבען די געוואונשענע רעזולטאַטען, אַזוי, אַז מען וועט נישט דאַרפען אָנצוקומען צו דער פערמיטלונג פון דער פעלקער-ליגע.

בערלין, 7 (ספּ. טעל.)

דאָס דייטשע אינפאָרמאַציע-ביוראָ איז מודיע פון דאַנציג וועגען „אַנ'אָפּשפּאַנונג אינם פּויליש-דאַנציגער סכסוך" און דערקלערט:

„אינם פּויליש - דאַנציגער סכסוך איז געקומען אַנ'אָפּשפּאַנונג, וואָס עפענט דעם וועג פאַר אַ פּרינציפּיעלער אָפּרייניגונג פון דער סיטואַציע. מען דאַרף זיך ריכטען, אַז בכדי צו אָנהויבען אונטערהאַנדלונגען וועט קומען צו אַ נעגענזייטיגער דערנעהנטערונג. ביי די אונטערהאַנדלונגען איז פאַר ביידע צדדים מעגליך אַזאַ אויסגאַנג, אַז די פעראָרדנונגען, וואָס זענען דורך זיי — די ביידע צדדים — אַרויסגעגעבען געוואָרען, וועלען ווערען פערטרעטען דורך אַנ'אויפלעזונג פונם גאַנצען פּראָבלעם, אויפ'ן יסוד פון אַנ'אָרענטליכער פערשטענדיגונג.

פּאָגראָם אויף יודישע סוחרים אין דאַנציג

צוראַבירט סחורות, געשלאָגען מכות רצח יודען

דאַנציג, 7 (טעלעפאָניש)

נעכטען 8 אין אָוונד, איז אויפן רומעל-פּלאַץ נעבען לונאַ-פּאַרק פאָרגעקומען אַ פּאָגראָם אויף די יודען, וואָס שטייען דאָרט מיט ביידלעך סחורה.

נאַצים, ציוויל געקליידט, האָבען צונישמעטערט די ביידלעך, צוטראָגען די סחורות און געשלאָגען מכות רצח די יודען.

פּאָליציי האָט צוגעקוקט דעם פּאָגראָם און... געלאַכט.

דאַנציג, 7 (טעלעפאָניש)

עס זענען אַרעסטירט געוואָרען עטליכע פּאָגראָמטשיקעס, זיי זענען אָבער באַלד אַרויסגעלאָזען געוואָרען.

דער נאַצישער „דאַנציגער פאָרפּאָסטען" שטעלט פעסט, אַז אַרויסגעלאָזט האָט מען זיי דערפאַר, ווייל זיי זענען נישט בעגאַנגען קיין „שטראָפּבאַרן טאַט"..

שויז פערטיילט אַלע סערטיפיקאַטען היי׳ יאָר

וואַרשאַ, 7 (טעלעפאָניש)

דער היגער פּאַלעסטינאַ-אַמט האָט שוין צעטיילט אַלע סערטיפיקאַטען פון דעם שעדיול פאַר פּוילען.

די אַלע, פאַר וועמען עס זענען בעשטימט געוואָרען סערטיפיקאַטען, האָבען שוין בעקומען דערפון ידיעות, אַזוי אַז עס איז צוועקלאָז צו קומען איצט קיין וואַרשאַ און זיך משתדל זיין וועגען סערטיפיקאַטען.

צווייטע יודישע קהלה אין וואַרשאַ

שרייבט אויסגעאַרבייט וועגען דעם אַ סטאַטוט

וואַרשאַ, 7 (טעלעפאָניש)

היינט איז דאָ פאָרגעקומען אַ גרעסערע בעראַטונג פון אַ גאַנצער רייהע אָנגעזעהענע יודישע כלל-טוער, אויף וועלכער עס איז בעשלאָסען געוואָרען צו גרינדען אַ צווייטע יודישע קהלה און דאָס דערפאַר, ווייל די יודישע קהלה אין וואַרשאַ האָט לעצטענס געפיהרט אַ מורא'דיגען מסחר מיט קרקעות אויפ'ן בית-החיים, און אויב מען האָט נישט געצאָהלט די פרייזען, וואָס די קהלה האָט זיך געשטעלט פאַר דער קרקע, פלעגען מתים אָפּליגען צוגאַנצע וואָכען, ביז מ'האָט זיי קובר געווען.

די בעראַטונג האָט אויך אויסגעאַרבייט אַ סטאַטוט און האָט זיך געווענדעט צו דער שטאָט-פערוואַלטונג, וועגען אָפּטיילען זיי אַנ'אָרט פאַר אַנ'אייגענעם בית-עלמין.

די ריגע'ר דעלעגאַטען צום ציוניסטישען קאָנגרעס

ריגע, 7 (ימ"א טעלעגראַפיש)

די 6 מאַנדאַטען צום ציוניסטישען קאָנגרעס, זענען פערטיילט געוואָרען אויף פאָלגענדען אופן: ליגע פאַרן אַרבייטענדען ארץ ישראל — 3; מזרחי — 1; יודענשטאַט - פּאַרטיי 1 און אַלגעמיינע ציוניסטען — 1.

איבערגעריסען די אונטערהאַנדלונגען

וועגען אַנ'איינהייטליכער קהלה אין ירושלים

ירושלים, 7 (ימ"א טעלעגראַפיש)

די אונטערהאַנדלונגען צווישען ועד הלאומי און דער אגודה וועגען אַנ'איינהייטליכע יודישע קהלה זענען איבערגעריסען געוואָרען.

ראַבאַי סטיפען וויין

אָפּגעפאָהרען צוריק קיין אַמעריקאַ

ירושלים, 7 (ימ"א טעלעגראַפיש)

ד"ר סטיפען וויין איז אָפּגעפאָהרען פון א"י צוריק קיין אַמעריקאַ.

געפּלאַצט דער וואַהל-דרייבונד

אגודה — סוחרים — קאַמבאַטאַנטען

וואַרשאַ, 7 (טעלעפאָניש)

דער דרייבונד, וואָס איז געשלאָסען געוואָרען צו די סיים-וואַהלען פון די סוחרים, אגודה, קאָמבאַטאַנטען האָט געפּלאַצט צוליב דעם, וואָס די קאָמבאַטאַנטען האָבען אַרויסגעשטעלט די קאַנדידאַטור. קאָפּע שאַנסען.

אַלס סיים-דעפּוטאַט פון פּאָרוטשניק בערגמאַן.

פון דעם דריי-בונד, אַלזאָ, זענען אַוועקגעפאַלען די קאָמבאַטאַנטען און עס זענען נאָר געבליבען די פאַרבונדעטע: סוחרים - אגודה, וועלכע האָבען איצט גרעסערע שאַנסען דאַנקען האָט דער צווייטער צוויי-בונד: האַנדווערקער - קליינהענדלער, וועלכע שטעלט אַרויס אין וואַרשאַ די קאַנדידאַטור פון אַד וואָקאַט זונדעלעוויטש און אין לאָדז — די קאַנדידאַטור פון אַדוו. וויצמאַן.

הכח — פּאָלאָניאַ 3:0

וואַרשאַ, 7 (טעלעפאָניש)

די צעהנטע עסטרייכישע דרוזשינע, דער הכח פון וויען, האָט אויף דעם היינטיגען מעטש מיט דער וואַרשאָווער פּאָלאָניע, געזיגט אין פערהעלטניש 0:3, לטובת הכח.

אין די ערשטע 30 מינוט איז דאָס שפּילען גע-ווען גענוג מאָנאָטאָן, שפּעטער אָבער, בעוויזט דער הכח, וואָס ער קאָן און ווערט יעדעס מאָל בעשאָנקען מיט געוואַלדיגע אַפּלאָדיסמענטען מצד'ן פּובליקום.

פון דעם הכח האָבען זיך אויסגעצייכענט עהרליך און רייך.

אחרי מחלה ארוכה וכבדה גוע ויאסף אל עמיו בעלי, אבינו היקר, חותננו, זקננו, אחינו וגיסנו, האיש החסיר המצוין

נ. ע. חנוך העניך פריינד

(בעל בית חומה) בשנת ס"ד לימי חייו.

הלויתו למנוחת עולמים תהי' היום ביום ה' תשעה באב תרצ"ה בשעה 3 אחה"צ מבית האבל רחוב שענקיעוויטשא 39.

המודיעים בצער עמוק משפחתו המתאבלת.

די נידערטרעכטיגקייט צעוואקסט זיך

ווייטערדיגע יודען-רדיפות אין דייטשלאנד

בערלין, 7 (יט"א טעלעגראפיש)

אין שטאט־צענטער זענען אויסגעהאנגען געוואָרען פלאקאטען מיט גרויסע אויפשריפטען: „ווער זענען די דאזיגע פערברעכער". אויף די פלאקאטען געפינען זיך א רייה פאטאגראפיעס פון אונבעקאנטע אריער, וועלכע מ'האט געזעהן אריינגעהן אין יודישע געשעפטען.

אין קורפירסטענדאם זענען אלע יודישע געשעפטען בעצירט געוואָרען מיט אנטיסעמיטישע לאזונגען.

אויף די פלעצער און סקווערען, טאָרען די יודישע פרויען און קינדער נישט אוועקזעצען זיך אויף די בענק אָפרוהען.

נאָכ'ן בעזייטיגען די יודישע קינדער פון די שולען אין קלאוזבורג, איז ארויסגעגעבען געוואָרען א פעראָרדנונג, אז יודען טאָרען נישט קויפען קיין אונבעוועגליכע גיטער.

טראָץ די ערקלערונגען פון דער מאכט, אז אין דער בעטייליגונג אין דער אָלימפיארע וועלען פאר קיין יודען נישט געמאכט ווערען קיין בעשווערונגען, איז צו די עלעמינאציע - שפילען נישט צוגעלאָזען געוואָרען דאָס יודישע מעדעל גרעטא בערגמאן.

פרעה'ס זארג

בערלין האט מורא פאר א יודישען „אנלויה"

בערלין, 7 (ספ. טעל.)

נעכטען האָט דער בערלינער קאָמיסאר ליפער אָפגעהאלטען א קאָנפערענץ מיט'ן פּאָליציי־פּרעזידענט העלדאָרף.

די קאָנפערענץ איז געווען געווידמעט דער פראגע, וואסערע מיטלען עס דארפען אָנגענומען ווערען בכדי צו פערהיטען דעם „אָנלויף" פון יודען קיין בערלין.

אנטי־יודישע דעמאנסטראציעס אין ברוינשווייג א.א. שטעט

בערלין, 7 (ספ. טעל.)

פון ברוינשווייג טיילט מען מיט:

דינסטאָג אין די אָווענד־שעה'ן איז דאָ פאָרגעקומען א גרויסע גאסען־מאניפעסטאציע.

צו דעם פערזאמעלטען פעבעל האָט גערעדט דער פירשט שאומבורג־ליפע, וועלכער האָט אויפגערופען צום קאמף מיט יודען און מיט די „פינסטערע עלעמענטען", וועלכע זענען נאָך פערבליבען אין דריטען רייך.

אַזעלכע עהנליכע פערזאמלונגען זענען אויך פאָרגעקומען אין א גאנצע רייה אנדערע שטעט אין די קרייזען פון האנאָווער און ברוינשווייג.

דייטשע אמת'ן, דייטשע הכחשות...

בערלין, 7 (ספ. טעל.)

דאָס דייטשע אינפאָרמאציע־ביוראָ לייקענט, אז אין אָפּאָלע זאָלען זיין סטעריליזירט געוואָרען 15 פוילישע יונגלעך.

(אז דאָס דייטשע אינפאָרמאציע־ביוראָ לייקענט איז א סימן, אז דאָס איז אמת...)

ליקווידירט דעם שטאלהעלם אין מינסטער

בערלין, 7 (ספ. טעל.)

דאָס דייטשע אינפאָרמאציע - ביוראָ איז מודיע פון מינסטער, אז די פּאָליציי האָט פונאנדערגעלאָזען די אָרטיגע אָרגאניזאציע פון „שטאלהעלם" און דאָס פערמעגען פון דער אָרגאניזאציע קאָנפיסקירט.

כאפט דעם גנב...

בערלין, 7 (ספ. טעל.)

דאָס אינפאָרמאציע־ביוראָ איז מודיע, אז אין באָד־אָרט, טעלץ איז געשלאָסען געוואָרען א האָטעל, אין וועלכען עס האָבען על פי רוב געוואוינט יודען, וועלכע האָבען זיך „פערהאלטען פּראָוואָקאטאָריש"...

נישט דארפען צו טון מיט רעליגיעזע פעראיינען

בערלין, 7 (ספ. טעל.)

דער פרעזידענט פון האנאָווער, געסנער האָט ארויסגעגעבען א פעראָרדנונג, אין וועלכער ער פאָדערט אויף אלע בעאמטע און ארבייטער ארויסצוטרעטען פון די רעליגיעזע פעראיינען, ווי אויך, אז זיי זאָלען זייערע קינדער ארויסציהען פון די יוגענדליכע, רעליגיעזע פעראיינען.

אין זיין פעראָרדנונג שרייבט געסנער: „די, וועלכע וועלען זיך נישט צופאסען צו דער דאָזיגער פעראָרדנונג, קענען נישט רעכענען אויף ווייטערדיגער מיטארבייט ביים פונאנדערבויען פון דער נאציאָנאל־סאָציאליסטישער מלוכה.

עהנליכע פעראָרדנונגען זענען מיט א פּאָר טאָג צוריק ארויסגעגעבען געוואָרען אין באָהום און אין א רייה אנדערע שטעט.

די דייטשע „גערעכטיקייט" פסק'ענט.

אז אנ'אריער איז נישט מחויב אויסצופיהרן זיינע פערפליכטונגען לגבי יודען

בערלין, (יט"א) אין דער „יוריסטישער וואָכענשריפט" איז פערעפענטליכט אנ'ענטשיידונג פון אבער־לאנדעס־געריכט אין מינכען אין א פּראָצעס צווישען א יודישען אויטאָר און אנ'ארישען פערלעגער. אין דער ענטשיידונג ווערט געזאָגט, אז מחמת די פולשטענדיג געענדערטע פּאָליטישע פאר העלטנישען קען מען, אויס ווירטשאפטליכע טעמים נישט פאָדערן פון קיין פערלעגער, אז ער זאָל לגבי דעם ווערק פון א יודישען אויטאָר אויספיהרן די פערפליכטונג, וועלכע ער האָט אויף זיך גענומען אין יאָהר 1929. דער פערלעגער איז דעריבער פריי פון ארויסגעבען און פערשפּרייטען דאָס ווערק פון יודישען אויטאָר.

גרויסע פראָטעסט-פערזאַמלונגען אין פּאריז

נעגען די מעשים תעתועים פון די נאציס

פּאריז, 7 (יט"א טעלעגראפיש)

דאָ איז פאָרגעקומען א גרויסע פּראָטעסט־פערזאמלונג, געגען די רדיפות אויף יודען אין דייטשלאנד.

מיט א בעזונדערע שארפע רעדע געגען די נאציבאנדיטען איז ארויסגעטרעטען דער געוועזענער רעדאקטאָר פון דער „פאָסישער צייטונג" געאָרג בערנהארד.

4,500,000 כינעזער אין סכנה

אומצוקומען פון א פערפלייצונג

פעקין, 7 (ספ. טעל.)

די וואַסערן פונ'ם טייך הו־אַנג האָבען פער־פלייצט אַ שטח פון 150 קילאָמעטער אויף 125.

די פערפלייצונג בעדראָהט דעם לעבען און פערמעגען פון פינפטהאַלבען מיליאָן כינעזער.

שטרייק פון א שיף־מאנשאפט

האוור, 7 (ספ. טעל.)

די מאָנשאפט פון דער שיף „שאמפּלוא" האָט פערשטרייקט.

די שיף, אויף וועלכער עס געפינען זיך 800 פּאסאזשירען האָט געזאָלט אָפּשווימען קיין ניו־יאָרק.

אקאדעמיש-היים פאר סטודענטען פון דער העברעאישער אוני־ווערזיטעט אין ירושלים

ירושלים. אויף א פערזאמלונג פון סטודענטען פון דער העברעאישער אוניווערזיטעט איז בעהאנדעלט געוואָרען די פראגע וועגען אויסבויען אויפן הר־הצופים, נעבען דער אוניווערזיטעט, אנ'אקאדעמיש־היים פאר די סטודענטען. די אוניווערזיטעט־ליטונג דיספּאָנירט אויף דעם צוועק מיט א פּאָנד פון 5 טויזענד פונט, דאָס איז אָבער צו ווייניג, און די ליטונג איז גרייט דערווייל אויסצובויען דעם בנין פארן סטודענטען־קלוב און צוטרעטען צו בויען א היים, ווען עס וועט געזאמעלט ווערען דערויף אנ'ענטשפּרעכענדע סומע. די סטודענטען - פערזאמלונג האָט בעשלאָסען צו בעשטעהען אויף דער פאָדערונג פון אנ'אקאדעמיש היים, וועלכע איז שוין איצט א דרינגענדע נויטווענדיגקייט.

נייע שאסעי אין א"י

ירושלים. אויפן שאָסע יפו—עזה איז פערענדיגט געוואָרען דער בוי פון די ערשטע פינף קילאָמעטער. די בוי־ארבייטען ווערען פאָרטגעזעצט.

אין קורצען זאָלען זיך אָנהויבען די ארבייטען ביים בויען א שאָסע עפולה—בית־שאן. אין איצטיגען מאָמענט ווערט אויסגעארבייט דער פּלאן און עס ווערט בעשטימט די ריכטונג פון נייעם שאָסע.

עס ווערען פאָרטגעזעצט די ארבייטען ביים בויען דעם צענטראלען שאָסע פון שרון. איצט איז פערענדיגט געוואָרען דער אָפּשניט פון שאָסע פון פתח תקוה ביז כפר־סבא.

אלקאהאל

פון 2 צימער און קוך

אויף פּיעטריקאווער גאס צווישען זא־וואדזקא און שרודמיעסקא, פּאַרטער ווערט פון זאפארט געזוכט.

אָפּערטען אונטער "N. T." אין אדמיני. פון דער צייטונג. מעקלערס געוויגשט.

„די רדיפות אויף יודען אין דייטשלאנד האבען נישט אויפגעהערט קיין איין טאג"

מאנטשעסטער גארדיען וועגען דער היטלעריסטישער צביעות

לאָנדאָן, (יט"א) אין א לייט - ארטיקעל איבער די יודען־רדיפות אין דייטשלאַנד שרייבט „מאַנטשעסטער גאַרדיען" צוו. אַנד.:

די נאַציס גרייפען קיינמאָל קיינעם נישט אָן, זיי טוען שטענדיג האַנדלען אין... זעלבסטפער־טיידיגונג. אימיצען וואָלט זיך געקענט אויס־דוכטען, אַז די יודען, וועלכע מאַכען אויס קוים איין פּראָצענט פון דער בעפעלקערונג אין דייטשלאַנד, קענען קיינמאָל נישט בילדען קיין סכנה אויך אַ פשיטה שוין, אַז זיי קענען נישט זיין געפעהרליך היינט, ווען נאָך צוויי יאָהר נגישות זענען טויזענדער פון זיי פערטריבען געוואָרען אין גלות און די, וואָס זענען פערבליבען, געפינען זיך אין א מעמד פון הילפלאָזע פּאַריער.

פונדעסטוועגען לאָזען נישט אָפּ די נאַציס די טאַקטיק, וואָס זיי האָבען אָנגעהויבען אָנצו־ווענדען לגבי יודען נאָך אין די סאַמע ערשטע טעג פון היטלער'ס קאַנצלערשאַפט. די גאַנצע ציוויליזירטע וועלט איז דעמאָלט געווען אויפגעברויזט צוליב די אַנטיסעמיטישע עקסצעסען פון די נאַציס. באַלד האָבען זיך אָבער די נאַציס פּאַרגעשטעלט דער וועלט ווי די בעליידיגטע אונשולד און ער־קלערט, אַז די בעריכטען וועגען די עקסצעסען אין דער וועלט־פּרעסע זענען בלויז אַנ'אָנגריף פון די יודען אויף דעם ניי־געשאַפענעם דריטען רייך, אַנ'אָנגריף, וואָס איז אַ סימן־מובהק, אַז וואָס עס איז געשעהען די יודען אין דייטשלאַנד, איז געווען דיקטירט פון בלויזער זעלבסטפערטיי־דיגונג.

די רדיפות אויף יודען אין דייטשלאַנד האָבען זייט דעמאָלט נישט אויפגעהערט אויף קיין איין־איינציגען טאָג, לעצטענס אָבער איז געקומען אַ פרישער אויסברוך פון אָפענעם אַנטיסעמיטישען געוואַלט, וואָס איז ווי געהעריג פאָרגעשטעלט געוואָרען אין דער וועלט - פּרעסע. די נאַציס האָבען איצט ווידעראַמאָל אָנגענומען די פּאָזע פון מאָראַלִיש־בעליידיגטע מחמת דער רשעות פון די יודען, וואָס האָבען די חוצפה אַרויסצוטרעטען מיט בעשולדיגונגען געגען דעם דריטען רייך.

די נאַציס אַרט עס אַ האָר נישט, וואָס די דאָזיגע בעשולדיגונגען זענען כלל נישט קיין בע־שולדיגונגען. נאָר בלויז בעריכטען איבער ווירק־ליך געשעהענע פאַקטען, און וואָס די בעריכטען שטאַמען דאָס רוב פון נישט־יודען. די נאַציס דרעהען זיך אַרויס מיט דער טענה, אַז ווי עס זאָל נישט זיין, ווערען די דאָזיגע בעריכטען איני־ספּירירט דורך יודען אויב אַפילו נישט דורך זיי גע־שריבען.

און די נאַציס האַלטען נאָך אַלץ אין איין איינרעדען אַ וועלט, אַז וואָס זיי האָבען געטון און וואָס זיי טוען, איז בלויז אַנ'אַקט פון זעלבסט־פערטיידיגונג געגען אַ סכנת־מות. זיי זאָגען, אַז אויב עס איז געשעהען... אַנ'אינצידענט אָדער צוויי, זענען דערין שולדיג די יודען גופא.

די יודען־רדיפות זענען סיסטעמאַטישע און אויסגעהאַלטענע. האָט מען שוין ביי יודען צוגע־נומען די מעגליכקייט צו לעבען און אַרבייטען, האָט מען דאָס דאָזיגע ווערק בעקרוינט דערמיט, וואָס זייער מוזיק, זייער טעאַטער און ליטעראַטור זענען אונטערגעוואָרפען געוואָרען דער קאָנטראָל פון אַנ'עם־הארץ און בלינדען נאַצי, איינעם אַ הער הינקעל, אַזוי אַז אַפילו זייער לעצטער גייסטיגער מקום־מקלט פאַר די רדיפות ונגישות ווערט ביי ביי די יודען צוגענומען.

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריק איך אויס דעם סטאַרשי ה' משה פּזשיגורסקי צוליב'ן טויט פון זיין

פאטער

סעקרעטאַר ה. פלאַם.

קלוגמאנ'ס פענסיאנאט

אין פארעמביע

1-טע סטאַציע. זשעראמסקיעגא 21

עמפפעהלט הערליכע זוניגע צימערן מיט אלע בע־קוועהמליכקייטען — אין סאסנאווע וואַלד.

ערשטקלאסיגע שטרענג כשר'ע קיך!

אויס'ן פערלאנג - דיעטיש.

פאַר פאַמיליעס - ערמעסיגטע פרייזען

הרינו משתתפים בצערה הגדול של משפחת י. גרינבוים

במות עליה חתנה

מגר. אריה זעלענפרוינד ז"ל

בבנין ארצנו תמצא נוחם.

ההסתדרות הציונית בלודז

קרן קימת לישראל

ועד קרן היסוד

וויכטיג פאר לעבענס־פערזיכערונגס־פאליסען!

זעמטליכע לעבענס־פערזיכע־רונגס־פאליסען, וואָס זענען א גע־וויסע צייט נישט געצאָהלט געוואָרען און זאָגאר אנולירטע קענען ווערען דורך מיר אויסגענייט בעניצט און ווייטער גילטיג, אזוי, אז דאָס איינגעצאָהלטע געלד זאָל נישט פערלוירען ווערען. ווענדען זיך

לאָדז, פּיעטריקאווער 145, וו. 5

ש. זילבערבערג אויס ווארשא.

טעל. 203-94. אגענטען ווערען געזוכט, מינדליך פון 3 ביז 5 נ.מ.

לעכער ווער'ען אויפגעבעטעט פון ג. נארדמאן שרודמיעסקא 8

פאר גאלד, בריליאנטען

ביזשוטעריע

און לאמבארד־קוויטעס צאָהלט די העכסטע פרייזען

איזידאר פיאלקא

פּיעטריקאווער 7.

אוירען, נאז און האלז קליניק

מיט בעטען פון Dr.

Z. Rakowski

פּיעטריקאווער 67. טעל. 127-81

נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צוועק אפעראציע א. ז. וו.), ווי אויך אמבולא־טאָרישע פון 9–2 און פון 4–8 אָוונט

Dr.

Wajnberg

ספּעציאליסט פאַר לונגען־, הארץ־ און סקלעראָז־קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט

וואוינט יעצט פּיעטריקאווער 145, טעל. 126-02.

נעמט אָן פון 9–10 פריה, 3–5, 8–9 אָוו.

Dr. med.

Haltrecht

ספּעציאל־ארצט פאַר הויט־און געשלעכטס־קראנקהייטען

פּיעטריקאווער 10, טעל. 245-21

צוריקגעקעהרט

נעמט אָן ביז 8 פריה, פון 12 ביז 2 מיטאָג און פון 5–9 אָוו. זונטאָג פון 10–1 בײַטאָג.

עלעקטראָ־גאלוואניזאציע.

פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע־פרייזן פאַר פרויען - א ספּעציעלער ווארטע־זאַל.

מיט 400 קריגס-עראפלאנען וועט איטאליען אטאקירען אביסיניען

לאנדאן, 7 (ספ. טעל.)

„רייטער" אגענטור טיילט מיט פון רוים: מוסאליני האט בדעה אנצוהויבען זיין מלחמה מיט אביסיניען מיט א גרויסען לופט־אטאק.

אין די איטאליעניש, מזרח־אפריקאנישע קא־לאניעס זאלען זיין קאנצענטרירט 400 מיליטער־עראפלאנען. דא איז מען אין דער מיינונג, אז די התחלה זאל געמאכט ווערען מיט טרערען־באמ־בעס און ערשט שפעטער, אז מען וועט ברויכען, זאלען די טרערען־באמבעס פערטוישט ווערען אויף באמבעס אנגעפילטע מיט גיפטיגע גאזען.

אביסיניען וועט קעמפען ביז'ן לעצטען טראפען בלוט

אזוי ערקלערט אן'אביסינישער ארמעע-פיהרער

לאנדאן, 7 (ספ. טעל.)

ווי מען איז אונז מודיע פון אדיס־אבעבא איז דארט אנגעקומען דער ראס האמבטע מיקאער וועלכער האט מיט זיך מיטגעברענגט 15 טויזענד זעלנער פון דער געגענד קואלא.

דער ראס האט ערטיילט אן'אינטערוויו צו אויסלענדישע קארעספאנדענטען, אין וועלכען ער האט, צווישען אנדערען געזאגט. אז ער און זיינע מענשען וועלען קעמפען פאר דער פערטיידיגונג פון פאטערלאנד ביז'ן לעצטען טראפען בלוט.

— מיינע זעלנער — האט דער ראס געזאגט— האבען נישט קיין מורא נישט פאר קיין באמבעס, נישט פאר קיין גיפטיגע גאזען. דריי וואכען האט געדויערט, ביז מיר זענען אנגעקומען אין דער רעזידענץ און איך בין איבערציינט, אז קיין איטאל־יענישער זעלנער, ווען אפילו ער זאל זיין פערזעהן געוועג מיט וואסער, וועט בשום אופן דאס נישט קענען בעווייזען.

אביסיניען איז נישט מסכים

אויף א קאנטראל פון דער פעלקער-ליגע

פאריז, 7 (ספ. טעל.)

פון אדיס־אבעבא איז מען מודיע, אז דער קייזער הייליסעלאסי האט אין אן'אינטערוויו מיט א פראנצויזישען זשורנאליסט ערקלערט, אז ער קען נישט מסכים זיין אויף א קאנטראל פון דער פעלקער – ליגע איבער אביסיניען, וועלכע איז אן'אונאפהענגיגע רעגירונג און איז א פולבערעכ־טיגטער מיטגליד פון דער פעלקער־ליגע.

מלחמה-פארברייטונגען אין אביסיניען

רוים, 7 (ספ. טעל.)

פון אסמארי טיילט מען מיט וועגען גרויסע מלחמה־פארברייטונגען אין אביסיניען. אומעטום, אין אלע פונקטען קומען פאר מיליטערישע איבונ־גען, אין וועלכע עס בעטייליגען זיך סיי דאס מילי־טער, סיי ציווילע בירגער.

די מאנאכען פונ'ם קלויסטער אין גאנדאם האבען זיך פערבאריקאדירט און אין פאל פון אן'איטאליענישער אטאקע, וועלען זיי ערקלעהרען א „הייליגע מלחמה", כדי צו פערטיידיגען די אל־טערטימליכע רעליקוויעס.

די טאקטיק, וועלכע דער נעגוס פון אבי־סיניען, וועט אננעהמען, בעת א מלחמה, וועט זיין אין דער ריכטונג צו בעשווערען דעם צוקום פון דער איטאליענישער ארמעי.

הינטער אדיס־אבעבא לאגערן ארום 50 טוי־זענד מענשען. דאס זענען די קריגער פון די שבטים קורא און קאני.

ענגלאנד געגען דעם אנגריף

פון דער איטאליענישער פרעסע

לאנדאן, 7 (ספ. טעל.)

דער וויצע־אויסערן־מיניסטער, סער ראבערט וועגסיטערט, האט צו זיך גערופען דעם איטאל־יענישען אמבאסאדאר גראנדי, און האט איהם אויפמערקזאם געמאכט אויף דער אטאקע געגען ענגלאנד אין דער איטאליענישער פרעסע. בעת די ענגלישע פרעסע ווייזט ארויס די גרעסטע איינ־האלטעוודיגקייט אין איהרע קאמענטארען איבער דער איטאליענישער פאליטיק.

וועגסיטערט האט ווייטער אונטערגעשטראכען, אז די ענגלישע עפענטליכע מיינונג איז זעהר עמפערט צוליב דער אנטי־ענגלישער קאמפאניע אין דער איטאליענישער פרעסע.

קאנפערענץ צו ערלעדיגען דעם איטאליעניש - אביסינישען קאנפליקט,

וועט פארקומען דעם 16 אויגוסט

פאריז, 7 (ספ. טעל.)

„האוואס" טיילט מיט:

היינט האט לאוואל זיך בעראטען מיט'ן אמ־באסאדאר פון גרויס־בריטאניען און שפעטער, מיט'ן איטאליענישען אמבאסאדאר מכח דער קאנפערענץ, וועלכע דארף אויסגעפינען אן'אופן פון א פרידלי־כער ערלעדיגונג פון אביסיניש־איטאליענישען קאנ־פליקט.

עס הערשט א מיינונג, אז די קאנפערענץ וועט פארקומען דעם 16־טען אויגוסט.

אביסיניע גרייט זיך אויף יעדען פאל

פאריז, 7 (ספ. טעל.)

„האוואס" טיילט מיט פון אדיס־אבעבא:

די דיפלאמאטישע קרייזען זוכען אופנים, כדי פרידליך צו ערלעדיגען דעם קאנפליקט. די אבי־סינישע רעגירונג גרייט זיך ווייטער צו צו א פער־טיידיגונג.

אין די לעצטע חדשים איז די צאהל פון מיליטער אין די צפון־פראווינצען בעדייטענד פער־גרעסערט געווארען, דורכ'ן צופלוס פון פרישע קריגער.

אין אלגעמיין צעהלען איצט, די אביסינישע בעוואפענטע כחות: 6 ארמייען אויף די גרעניצען און 1 ארמעי אין צענטער פון דער מלוכה.

ענגלישע פריוויליגע פאר דער איטאליענישער ארמעע

רוים, 7 (ספ. טעל.)

„פרעסא" טיילט מיט פון לאנדאן, אז זייט א געוויסער צייט מעלדען זיך אן צו דער איטאל־יענישער אמבאסאדע אין לאנדאן ענגלישע פריי־וויליגע, וועלכע ווילען אריינטרעטען אין דער אי־טאליענישער ארמעי.

צום גרעסטען טייל זענען דאס געוועזענע זעל־נער, אפיצירען סאניטארען און אינזשינירען.

די בלוטיגע אונרוהען אין ברעסט

130 שווער און לייכט-פערוואונדעטע 1 דערהרגעטער

פאריז, 7 (ספ. טעל.)

נעכטען שפעט ביינאכט איז אין ברעסט דער־גאנגען צו פרישע אונרוהען. די שטרייקענדע האבען געפרובט צו פערנעהמען דעם בנין פון דער ים־פרעפעקטור און זיי האבען אויפגעשטעלט באריקאדען אין די גאסען. שטארקע מיליטער־אפטיי־לונגען האבען צעיאגט די מאניפעסטאנטען. באלד נאכדעם האבען די שטרייקענדע געפרובט צו פער־נעהמען די קאזארמעס פון צווייטען קאלאניאל־אמט אבער זיי זענען אפגעשטויסען געווארען.

פון האלב־אפיציעלע קוועלען איז מען מודיע, אז ארום האלבע נאכט איז די סיטואציע איינגאנ־צען בעהערשט געווען פון מיליטער.

אין שפיטאל געפונען זיך 20 פערוואונ־דעטע: 13 ארבייטער, 5 גווארדיע־מיטגלידער און 2 זשאנדארמען. איינער פון די ארבייטער איז געשטארבען.

די פארפאלען אין ברעסט ווערען ברייט ארומ גערעדט דורך דער פראנצויזישער פרעסע:

„עקא דע פארי" פערלאנגט, אז די רעגירונג זאל אונבעדינג אננעמען שארפע מיטלען, נאך מער דערפאר, ווייל דער אויפשטאנד טראגט דעם כא־ראקטער פון א בפירוש'ער רעוואלוציע, ווייל אזוי איז אויך געווען דער אנהויב פון דער באלשעוויס־טישער רעוואלוציע, די רעוואלוציאנערען האבען אויך קודם־כל געפרובט צו פערנעהמען דעם פארט.

„ווור" מאכט אויפמערקזאם פאר דער געפאהר פון די אויפשטאנדען, וועלכע זענען ארויסגערופען געווארען דורך לינקע עלעמענטען, אבער וועלכע וועלען זיכער אויסגענוצט ווערען פון די פאשיסטען.

אויך „ער נייעל" מאכט אויפמערקזאם אויף דער פאשיסטישער געפאהר.

„לע זשורנאל" בעצייכענט די פארפאלען אין ברעסט אלס ווארנונג פאר דער צוקונפט.

פאריז, 7 (ספ. טעל.)

„מאטען" טיילט מיט, אז דאס געריכט אין ברעסט האט נעכטען פארורטיילט עטליכע קאמו־ניסטישע אגיטאטארען, פאר'ן אנטייל אין די אונרוהען אויף א צייט פון 8 טאג ביז 6 חדשים.

די צייטונג שטרייכט אונטער, אז במשך פון נעכ־טיגען טאג האט אין דער שטאט געהערשט אן'אט מאספער פון א בירגער־קריג און זי פרעגט זיך אן, אויב די רעגירונג האט בדעה נאך לאנג לאזען ווירקען די קאמוניסטען, וועלכע בעקומען אגוויזונ געגען פון רוסלאנד.

„לע זשורנאל" שרייבט, אז דער פערלויף פון די געשעהענישען בעווייזט, אז די אנפיהרער פון די אונרוהען זענען די קאמוניסטען. די צייטונג שטרייכט אונטער, אז די זיכערקייט פון פראנקרייך פערלאנגט, א שנעלע און שטארקע אקציע.

לויט דעם „עקא דע פארי" זענען 30 זשאנ־דארמען און ארום 100 מאניפעסטאנטען געווארען שווער און לייכט פערוואונדעט.

פאריז, 7 (ספ. טעל.)

די גאסען־קאמפען אין ברעסט, צווישען די ארבייטער און מיליטער זענען איינגעשטילט גע־ווארען ערשט שפעט אין דער נאכט פון דינסטאג אויף מיטוואך.

די שטאט זעהט אויס שרעקליך. אויף די גא־סען און פלעצער זעהט מען נאך אן די שפורען פון די קאמפען.

די סיבות פון די אונרוהען זענען געווען פאל־גענדע:

בעת די פארט־ארבייטער האבען זונטאג בע־קומען אויסגעצאהלט זייערע לויגען מיט 10 פראצ. ווייניגער, האבען זיי אויסגעדריקט זייער אומ־צופרידענהייט. די מאכט ווידער, וועלענדיג אויס מיידען אלע עווענטואליטעטען, האט בעזעצט דעם איינגאנג צום פארט מיט מיליטער און זשאנדארמען.

ווען די ארבייטער זענען געקומען מאנטאג צו דער ארבייט און זעהענדיג דאס מיליטער, האבען זיי פערלאנגט, אז דאס מיליטער זאל אראפ־גענומען ווערען און דערפון זענען ענטשטאנען די אומרוהען, וועלכע האבען זיך שפעטער איבער־געטראגען אין שטאט אריין.

ברעסט, 7 (ספ. טעל.)

אין דער שטאט איז צוריקגעקעהרט געווארען ידי פולשטענדיגע רוה און ארדנונג.

די ארבייטער פונ'ם ארסענאל זענען צוגעטרא־טען צו דער ארבייט.

די קאפעען און רעסטאראנען מוזען געשלאסען ווערען 11 אין אווענד.

די לויה פונ'ם דערהרגעטען ארבייטער וועט פארקומ מארגען.

די מאכט האט צ'איהר דיספאזיציע 800 זשאנדארמען און עטליכע פרישע אפטיילונגען פון דער בעוועגליכער גווארדיע און מיליטער.

גרויסע איטאליענישע שיף-טראנספארטען

קיין מזרח-אפריקא

רוים, 7 (ספ. טעל.)

פון נעאפאל איז היינט אפגעשווימען קיין מזרח־אפריקא די שיף „פאלענצא" מיט א טראנס־פארט מאטעריאלען און לעבענס־מיטלען. מאר־גען וועלען אפגיין די שיפען „אווערטין" און „קזן לאמביא" מיט א טראנספארט פון 2 טויזענד קווא־ליפיצירטע ארבייטער און מיט א באטאליאן פון רע־גולער מיליטער. דעם 9־טען וועט ווידער אפ־געהען די שיף „בעלוועדער" מיט א טראנספארט ארבייטער.

דייטשלאנד שיקט גאז-מאסקעס פאר אביסיניען

לאנדאן, 7 (ספ. טעל.)

די רייטער־אגענטור איז מודיע פון אדיס־אבעבא:

אין דער הויפט־שטאט פון אביסיניען זאל האבען אנגעקומען א טראנספארט פון 3000 גאז־מאסקעס פון דייטשלאנד.

מען דערווארט א ווייטערדיגען טראנספארט פון 20,000 מאסקעס.

דאס לעבען אין ארץ-ישראל

ידיעות פון דער יודישער טעלעגראפען-אגענטור

ארטיקעל 18 פון א"י-מאנדאט מוז רעווידירט ווערען

„ניר איסט אינדיאיי וועגען יאפאנישען דעמפינג אין ארץ־ישראל

לאנדאן. „ניר איסט ענד אינדיא" בעהאנדעלט אין א לייט־ארטיקעל די לעצטע רעדע פון דזשעמס דע ראטשילד אין אונטערן ־ הויז וועגען יאפאנישען דעמפינג אין א"י. די צייטונג שרייבט צוו.אנד.:

דזשעמס דע ראטשילד האט אנגעוויזען, אז די פארשריפט פון א"י־מאנדאט, וואס פערוועהרט צו מאכען אנ'אונטערשיד צווישען די בעזונדערע מיט־גלידער פון פעלקער־בונד האט גורם געווען „איינע פון די אונגערעכטעסטע סיטואציעס, וואס מען קאן זיך נאר פארשטעלען" און אלס ביישפיל זיך פער־רופען אויפן דעמפינג פון יאפאנישע סחורות, וואס מאכט חרוב טייל צווייגען פון דער א"י־ווירטשאפט.

יאפאן האט פערלאזען דעם פעלקער־בונד, זי בע־נוצט זיך אבער מיט די ספעציעלע פריווילעגיעס, פון וועלכע עס געניסען בלויז פעלקער־בונד ־ מיטגלידער און ווארפט איהרע סחורות אויפן א"י־מארק, נישט נעהמענדיג דאנגעגען קיין שום סחורה פון א"י.

עס זענען דא נאך אנדערע ביישפילען פון מאנ־געל פון ווירטשאפטליכען גלייכגעוויכט, פון וועלכען עס לײדט א"י — למשל טערקיי, רומעניען און אונ־גארן, דער מאנדאט — האט דע ראטשילד געזאגט— האט זיכער נישט געקענט האבען בדעה צו רואיני־רען א"י אויף אזא אופן, און ער האט פארגעשלא־גען צו רעווידירען די בעשטימונג פון ארט. 18 פון א"י־מאנדאט אין ליכט פון די גרויסע שנויים, וואס זענען פארגעקומען אין די ווירטשאפטליכע בעדינ־גונגען פון א"י זייט דער צייט, ווען דער מאנדאט איז רעדאגירט געווארען.

עס שיינט — שרייבט „ניר איסט" — דאס עס איז ווירקליך נויטיג א רעוויזיע פון די מאנדאט־בעשטימונגען אין ליכט פון די אויסנעמליכע שנויים וועלכע עס האט געבראכט די שנעלע ענטוויקלונג פון א"י אלס פועל־יוצא פון דער יודישער עמיגרא־ציע אונטער די אויספיציען פון פעלקער־בונד.

עס איז מעגליך, אז די דעבאטע האט געגעבען דעם קאלאניאל־אמט, געוויסע אנהאלטס פונקטען פאר די בעראטונגען, וואס וועלען פארקומען אין לאנדאן, ווען דער הויך־קאמיסאר וועט דא ווײלען אויף זיין אורלויב. עס קען נישט זיין קיין פראגע, דאס עס איז העכסט נויטיג, אז די פראבלעמען פון לאנד זאלען כסדר איבערראנייעס בעטראכט ווערען אין ליכט פון די כסדר זיך ענדערענדע בעדינגונגען.

יודישע אנוסים פון פערסיען זענען עולה קיין ארץ-ישראל

די שמד־גזירה פון 100 יאהר צוריק אין פערסיען

ירושלים. די לעצטע צייט טרעפט מען אין ירושלים יודישע עולים פון א נייעם טיפ — פערסי־שע יודען, וואס זענען אין משך פון צעהנדליגער יאהרען געווען אנוסים אין דער שטאט מאשהאד אין איראן (פערסיען).

מיט אנ'ערך 100 יאהר צוריק האט די פערסי־שע רעגירונג ארויסגעגעבען א שמד־גזירה אויף די יודען, איבערגעהען צום איסלאם אדער אומקומען. הונדערטער יודישע משפחות האבען נישט אויסגע־האלטען דעם דרוק און איבערגעגאנגען צום איסלאם. דאס רוב גע'שמד'טע משפחות האבען אבער אין גע־היים אפגעהיט די יודישע מסורה און געפיהרט א יודישען שטייגער. די אנוסים ־ טראדיציע האט זיך ביז היינטיגען טאג אויסגעהאלטען צווישען די איי־ניקלעך פון די צוואנגס־משומדים אין מאשהאד, וואו עס לעבען היינט לערך 500 אנוסים־פאמיליעס. די גאנצע אנוסים־קהלה ווארט אויף דער מעגליכקייט עולה צו זיין קיין א"י. אנ'ערך 50 משפחות האט זיך די עליה מיט גרויס שוועריגקייטען איינגעגעבען. צווישען די אנוסים־עולים, וואס ווארפען פון זיך ביסלעכווייז אראפ די אויפגעצוואונגענע איסלאם ־ טראדיציעס, געפינען זיך טייל פערמעגליכע מענשען. אלע אנוסים פון פערסיען האבען זיך גוט איינגעאר־דענט אין ישוב. אין ירושלים געהערען עטליכע היי־זער צו משפחות פון די פערסישע אנוסים.

ביים היינטיגען טאג וואוינען אין ירושלים לערך 8000 פערסישע יודען. אנ'ערך 300 לעבען אין טבריה צפת, חיפה, תל־אביב און אין די קאלאניעס.

לעצטענס זענען פארגעקומען נייע פערוואלטונגס וואהלען אין דער עדה פון די פערסישע יודען.

די בעוועגונג אין די א"י-פארטען

ירושלים. עס זענען פערעפענטליכט געווא־רען אפיציעלע ציפערען וועגען דער שיפס־בעוועגונג אין די א"י־פארטען אין יאהר 1934. לויט די דא־זיגע ציפערען זענען אין יפו'ער פארט אין בעריכטס־יאהר אריינגעקומען 1114 דאמף־שיפען מיט א טא־נאזש פון 2.454.000 טאן לגבי 866 דאמפערם מיט 2.041.000 טאן אין יאהר 1933.

אין חיפה'ער פארט האבען געלאנדעט 1.404 דאמפערם מיט א טאנאזש פון 3.469.000 טאן לגבי 1.063 דאמפערם מיט 2.682.000 טאן אין יאהר 1933.

אין יפו איז אלזא דער טאנאזש אין בעריכטס־יאהר געוואקסען מיט 20 און אין חיפה — מיט 24 פראצענט.

אין חיפה זענען אין בעריכטס־יאהר אויסגעלא־דען געווארען 589.203 טאן סחורות לגבי 486.974 טאן אין יפו, דער אונטערשיד לטובת חיפה בע־טרעפט אלזא לערך 20 פראצ.

אין חיפה זענען אנגעלאדען געווארען פארן עקספארט 99.756 טאן סחורות (חוץ נאפט) און אין יפו 120.967 טאן.

בסך־הכל זענען דורך די פארטען דורכגעגאנגען אין 1934: דורך יפו 607.941 טאן און דורך חיפה — 688.959 טאן.

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאָדז, 8 אויגוסט 1935

דאַנציג איז נאָר אַ פּרובּיר-באַלאָן

אונטער וועלכען עס זענען, מעגליך, בעהאַלטען ערנסטערע זאַכען

אין שייכות מיט דער דאַנציגער „אַוואַנטורע" שרייבט ד״ר טהאָן אין „גאָווי דזענניק" צווישען אַנדערען פאָלגענדעס:

„אין דער ערשטער רייהע קומען מעשים — פערשטעהט זיך אַזעלכע, וואָס שטעהען לגמרי נישט אין הסכם מיט די עקזיסטירענדע אָפּמאַכען מיט די געשריבענע און נישט מיט די פאַקטישע. זאון נאָך די מעשים קומט אַ כמעט סענטימענטאַלען אויסגוס, וואָס וואָלט געוואָלט ריהרען דאָס האַרץ ביז אין דער טיפעניש. און מען רעדט וועגען דער לעבענס נויטווענדיגקייט פון די אַרויסגעגעבענע פעראָרדנונגען און גלייכצייטיג גיט מען אָפּ אַ ביטע וועגען אָנהויבען אונטערהאַנדלונגען, אָבער וואָס פאַר אַ אונטערהאַנדלונגען, ווען אַלץ איז שוין פון לאַנג פעראיינהייטליכט, אָנגענומען און אונטערגעשריבען?

ווי אַזוי איז דאָס געשעהען: דאַנציג איז אַרויסגעטראָטען, האָט זיך אויסגעבראָכען פון די עקזיסטירענדע אָבמאַכען און פּרובט דאָס גליק. און הינטער דאַנציג שטעהט מסתמא בערלין, דאָס איצטיגע בערלין, וואָס איז אַ געמיש פון אַלע דריי הויפּט-שטעט: וויען, מינכען און בערלין, וואָס קען מען טון מיט עמיצען, וואָס רעדט מיט טרעהרען אין אויגען, וואָס דראָהט מיט אַ ווייגענדיגע שטימע.

צום גליק איז דאַנציג זעהר אָרים, זעהר בעגרעניצט, צוזאַמענגעקוועטשט מיט אַ גאַנץ קלאָהרער טעטיגקייטס פעהיגקייט און מיט אַ גאַנץ קליינער בעוועגונגס-פרייהייט. פּוילען קען זיך אין דעם פאַל פיהלען ווי אַ לייב אויף וועלכען עס וויל אַרויפשפּרינגען אַ קליינע קאַצע... זאָל זי... עס איז נישט כדאי אַרויס פון גלייכגעוויכט, מען געהט רוהיג ווייטער און אויב די אָרימע קאַצע וועט נישט פריי מאַכען דעם וועג וועט נישט דער לייב זיין שולדיג אויב זי וועט צוטראָטען ווערען.

און בערלין, וואָס שטעהט הינטער דאַנציג? — פערשטעהט זיך דאָס איז שוין אַ שווערע אויפגאַבע, צו וועלכער מען דאַרף זיך דערנעהנטערען מיט גרויס פאָרזיכטיגקייט אָבער אויך מיט אַ קאַלטען פערשטאַנד און זיכערע דעציזיע.

צי קען מען אָננעמען, אַז בערלין הויבט אָן שפּילען די דאַנציגער קאַרט? מען קען נישט מיט דער גאַנצער זיכערקייט זאָגען, אַז עס איז נישט אַזוי. עס איז גאַנץ מעגליך, אַז בערלין האָט בנו-ווילטיג בעשלאָסען צו עפענען דעם טאַנץ און פּרובירט די ערשטע שריט אויף דעם אַביסעל ענגען דאַנציגער פּאַרקעט. מען האָט קיינמאָל נישט געקענט אָננעהמען, אַז דאָס שפּיל וועט זיך אָנהויבען אויף דער פראַנצויזישער גרעניץ. און אפשר פערשלייערט מען בעסער די פּלענער און געדאַנקען ווען אויך אויפ׳ן פּוילישען פראָנט הויבט מען נישט אָן אין זבאָנשין אָדער ביי בויטען. נאָר אַביסעל אין דעם פערדונקעלטען דאַנציגער ווינקעל. עס איז נישט פאַרהאַן דער חכם, וואָס זאָל קענען אַדורכדרונגען די געדאַנקען און פּלענער פון דעם איצטיגען ווינער—מינכען—בערלינער דייטשלאַנד.

עס איז געווען אַ צייט ווען מען האָט דייטשלאַנד פערשטאַנען. עס האָט קיינמאָל נישט פּרובירט צו בעהאַלטען איהרע פּלענער און געדאַנקען. עס איז געווען צו רויה, אַז עס זאָל קענען ווערען אַ שלייער, וואָס דינט צו פערשלייערען די פּלענער און די ערשטע שריט. מען האָט שטענדיג אין דער וועלט זיך בעקלאָגט, אַז דייטשלאַנד האָט נישט קיין דיפּלאָמאַטישע פעהיגקייטען. אפשר האָבען זיי עס טאַקע נישט געהאַט, עס געהט אָבער און דעם, אַז זיי האָבען זיך איינגאַנצען נישט בעמיהט אויסצובילדען די דאָזיגע פעהיגקייט, ווייל ערשטענס האָבען זיי עס נישט נויטיג געהאַט און צווייטענס האָט עס נישט ענטשפּראָכען זייערע נאַטירליכע אייגענשאַפטען. זיי האָבען געהאַט גענוג עפעקטיווען כח און זייער גאַנצע אויפמערקזאַמקייט האָבען זיי שטענדיג געווענדעט אויפ׳ן כח אין וועלכען זיי האָבען מעהר געגלויבט ווי אין חכמה.

אַנדערש איז אָבער איצט. אַזאַ כח האָבען זיי שוין נישט, הגם אַזוי שוואַך זענען זיי ווידער אויך נישט. און דער גלויבען אין די אייגענע כחות איז אויך שוין אונטערגעגראָבען נאָך דער גלאָבענער מפלה. פּרובירען זיי איצט צו בענוצען זיך מיט דיפּלאָמאַטיע, אָבער די וועלט גלויבט לכתחילה נישט אין דער דאָזיגער דיפּלאָמאַטיע, ווייל זי איז אַ זעהר אונגעשיקטע און ווייניג איבערצייגענד.

מיט בעדויערען דאַרף מען פעסטשטעלען, אַז נאָר פּוילען אַליין האָט אויף אַ מאָמענט נישט זיך געכאַפּט אויף דער אונגעשיקטער דיפּלאָמאַטישער קונסט פון איהר מערבדיגען שכן. פּוילען האָט געשיקט איהר אויסערן מיניסטער קיין בערלין.

צי איז דאָס געווען אַ ריכטיגער שריט? זיכער נישט. דאָס ווייזט זיך איצט אַרויס, בעדייטענד שנעלער ווי מען האָט ערוואַרט. פּוילען אַליין האָט געשלאָסען מיט דייטשלאַנד אַ אָפּמאַך און געגלויבט אין זיין שטאַנדהאַפטיגקייט נאָר פּוילען האָט אַרויסגעצויגען דייטשלאַנד פון דער טראַגישער איזאָלירונג, אין וועלכער זי האָט זיך פאַרמאַל געשטיקט. איצט דרעהט אויס געבעלס די קאַץ מיט די פיס אַרויף און דערצעהלט די וועלט, אַז דאָס האָט ער געראַטעוועט פּוילען פון איזאָלאַציע. מיט אַזאַ ריהרענד רחמנות רעדט ער וועגען פּוילען — נאָך אַ ביסעל, און ער וועט זיך צוויינען — ווי איינזאַם זי איז געווען, און ווי דערשראָקען, ווייל אונטער די פּלייצעס האָט זי געהאַט סאָוויעט רוסלאַנד, וואָס האָט אויף איהר געטשאַטשעוועט. ערשט ווען דייטשלאַנד האָט זיך דערבאַרימט און גענומען פּוילען אונטער איהר שוץ האָט די אָרימע יתומה אָפּגעסעטעמט. דער דאָזיגער העסליכער שקר, איז נישט געדרוקט אין עפּעס אין אַ וועלכער עס איז פּראָווינציאָנעלער בלעטעל, וואָס איז נישט בעהאַוועגט אין דער פאַקטישער זאַכלאַגע, נאָר אין דעם הויפּט-אָרגאַן פון דער רעגירענדער אַלמעכטיגער פּאַרטיי.

און באמת ווען נישט די זאָרג אַז עס איז מעגליך, אַז הינטער דעם גאַנצען שקר בעהאַלט זיך עפּעס אַ בעדייטענדע דראָהונג, עפּעס אַ קאָנצענטראַציע פון די כחות געגען אונז, וואָלטען די אַלע וואָס האָבען געוואָרענט דעם ה׳ בעק געגען דער דייטש-פריינדליכער פּאָליטיק, געקענט האָבען אַ סאַטיספאַקציע.

און איצט האָבען מיר אַ בעלוינונג. איצט דערצעהלען זיי אונז, אַז זיי האָבען אונז אין אַ געוויסען מאָמענט געראַטעוועט — נישט מיר זיי, נאָר זיי אונז!! און איצט שיקען זיי אויף אונז די ערשטע שטאַפּעטע — דאַנציג.

זעלבסטפערשטענדליך — דער שריט אַליין איז ווי געוועהנליך געווען אונגעשיקט, נישט קלוג, אונגעשמאַק. מיט׳ן דאָזיגען ערשטען שריט וועלען מיר זיך געבען אַנ׳עצה אַרום דאַנציג אַזוי ווי ער איז געווען נאָר אַ פּרובּיר באַלאָן וועט ער שנעל פּלאַצען ווי אַ „באַלאָן" אין דער געשטאַלט פון אַ זייפען-בלאָז. עס וואָלט נאָר געווען אונאַנגענעהם ווען דאָס נייע „דייטש", וואָס איז אַליין פאַר זיך אונפערשטענדליך זאָל ענטהאַלטען נאָך ערגערע זאַכען פאַר וועלכע מען דאַרף אויף יעדען פאַל שטאַרק זיין אויף דער וואַך.

צי דראָהט אַ רעגירונגס-קריזיס אין בעלגיען

אין דעצעמבער פון פערגאַנגענעם יאָהר איז אין בריסעל פאָרגעקומען אַ סענסאַציאָנעלער פּראָצעס, וואָס האָט געהאַלטען אין שפּאַנונג גאַנץ בעלגיען. ווייל דאָס בעלגישע געריכטס-וועזען האָט נאָך מיט אַזאַ עהנליכען פאַל קיינמאָל נישט געהאַט צו טון. פאַר׳ן געריכט איז געשטאַנען אַ געוויסער היאַצינט דאַנס, בעשולדיגט אין אַ דרייפאַכיגען מאָרד. דאַנס האָט אין אַ קליין פראַנצויזיש שטעטעל בעלעי-לע-טרו, ערמאָרדעט זיין מוטער און זיין געליבטע. די סבות פון דאָזיגען פערברעכען זענען נישט אויפגעקלערט געוואָרען אפילו אין משך פון די לאַנגע געריכטס אונטערהאַנדלונגען און ביז צום היינטיגען טאָג איז נישט בעוואוסט דער אמת׳ער מאָטיוו פון דאַנס טאַט. עס דאַרף נאָך בעטאָנט ווערען, אַז דאַנס איז אַ סטודענט פון פילאָזאָפיע און צוריקקעהרענדיג פון פּאַריז צו זיין מוטער האָט ער נישט געהאַט קיין אַנדער בעשעפטיגונג. אין אַ געוויסען טאָג האָט ער ערמאָרדעט די מוטער און די געליבטע. און איז אַנטלאָפען קיין בעלגיען, דאָרט האָט ער אָפּגעזוכט זיין אַמאָליגען אַלטען בעקאַנטען פון אַ יעזואיטישען כ׳ליסטער, וועלכער האָט איהם אין זיין יוגענד צוגעגרייט צום גימנאַזיום. אין אַ פּאָר טאָג אַרום האָט דאַנס דערשאָסען דעם מאָנאַך און ווען מען האָט איהם אַרעסטירט, האָט ער זיך מודה געווען. אַז דעם מאָרד האָט ער אויסגעפיהרט דערפאַר בכדי מען זאָל איהם משפטען אין בעלגיען, וואו עס איז לויט זייער מיינונג נישט פאַרהאַן קיין טויט-שטראָף. דאַנס האָט אָבער געהאַט אַ טעות. די טויט-שטראָף איז אַ צייט נישט אָנגעווענדעט, ווייל דער קעניג לעאָפּאָלד דער צווייטער ווי אויך זיין נאָכפאָלגער קעניג אַלבערט האָבען בעת זייער לעבען קיינמאָל נישט געוואָלט אונטערשרייבען קיין טויט-שטראָף. היאַצינט דאַנס, אַ אמת׳ע חיה אין מענשליכער הויט. איז אַלזאָ אין דעצעמבער 1934 פערמשפּט געוואָרען צום טויט.

די פערטיידיגער זיינע האָבען אַריינגעטראָגען אַ רייהע ביטעס צום קעניג וועגען בעגנעדיגונג. לעאָפּאָלד דער דריטער האָט זיך שטאַרק געוואַקלט אין דעם פאַל און (אין סתירה צו דער טראַדיציע) נישט קוקענדיג, וואָס עס זענען שוין אַדורך 6 חדשים האָט ער נאָך נישט אַרויסגעגעבען קיין ענדגילטיגען בעשלוס. צי דער קעניג האָט שוין אונטערגעשריבען דעם טויט-אורטייל, איז דערווייל נישט בעוואוסט, אָבער בכלל הערשט די מיינונג, אַז דער אורטייל איז שוין בעשטעטיגט געוואָרען און די עקזעקוציע וועט אינגיכען פאָרקומען.

אָבער די אַפּערע דאַנס און אייגענטליך די פראַגע פון טויט-אורטייל האַלט ווייטער אין שפּאַנונג די עפענטליכע מיינונג פון בעלגיען און עס איז נישט אויסגעשלאָסען, אַז דער דאָזיגער ענין וועט האָבען געוויסע קאָנסעקווענצען פון פּאָליטישען כאַראַקטער.

די בריסעלער צייטונג „גאַזעט" דערוויסט זיך אַז אין וואַן זעעלאַנד קאַבינעט זענען ענטשטאַנען געוואַלדיגע רייבונגען אין מיינונגס-פערשידענהייטען אין שייכות מיט דעם עווענטועלען בעשטעטיגען דעם טויט-אורטייל אויף דאַנס׳ן דורכ׳ן קעניג. די סאָציאַליסטישע מיניסטאָרען זענען צוליב פּרינציפּיעלע טעמים, געגען אויספיהרען דעם אורטייל און זיי האָבען אַריינגעטראָגען אַ שאַרפען פּראָטעסט געגען דעם. דער סאָציאַליסטישער מיניסטער סודאַן זאָל האָבען ערקלערט, אַז אויב דער אורטייל וועט אויסגעפיהרט ווערען וועט ער זיך אָפּגעבען אין דימיסיע. אַזוי אַרום וואָלט וואַן זעעלאַנדס רעגירונג פון ברייטער נאַציאָנאַלער קאָנצענטראַציע צוזאַמענגעפאַלען. אַ מיטאַרבייטער פון פּאַריזער „מאַטען" האָט וועגען דער דאָזיגער פראַגע געהאַט אַנ׳אינטערוויאו מיט דעם פיהרער פון די בעלגישע סאָציאַליסטען וואַנדערוועלד, וועלכער פערנעהמט אין וואַן זעעלאַנדס קאַבינעט דעם אַמט פון מיניסטער אָהן אַ טעקע, וואַנדערוועלד, האָט ערקלעהרט, אַז דער יוסטיץ-מיניסטער סודאַן, וואָס האָט געזאָלט פּראָטעסטירען געגען טויט-אורטייל געפינט זיך איצט אויף אורלויב און האָט דעריבער נישט געקענט אַריינטראָגען אַזאַ פּראָטעסט. וואַנדערוועלד אַליין האָט זיך אין דער פראַגע נישט אַרויסגעזאָגט. ער האָט נאָר ערקלערט, אַז וואָס שייך זיין פּערזאָן, איז להיפוך צו דעם, וואָס איז געווען אין דער בריסעלער צייטונג „גאַזעט", אַז ער זאָל כלומרשט זיין אַממייסטען אויפגערעגט אין דער דאָזיגער אַפערע, שטימט עס נישט מיט דער ווירקליכקייט.

ווי ס׳זאָל אָבער נישט אויסזעהען מיט דער דאָזיגער פראַגע אין רעגירונגס-קאַבינעט, גיט דער ענין דאַנס אַ סך מאַטעריאַל די געגנער פון טויט-שטראָף אין בעלגיען, וועמענס פּאָזיציע איז, נעהמענדיג אין אַכט דאָס שרעקליכע פערברעכען פון פערמשפּטען, זעהר אַ שווערע. עס הערשט די מיינונג, אַז ווען דער קעניג זאָל בעשטעטיגען דעם טויט-אורטייל וועט עס נישט אַנטרעפען אויף אַ פּראָטעסט פון די ברייטע געזעלשאַפטליכע קרייזען, עס איז דעריבער צו ערוואַרטען, אַז וואַן זעעלאַנדס רעגירונג, וועלכע איז שוין נישט איינמאָל איבערקומען געפעהרליכע מאָמענטען, וועט אויך דאָסמאָל אַרויס פון די שוועריגקייטען ווען זיי זאָלען ענטשטעהען אין שייכות מיט דעם צום טויט פערמשפּטען.

וואָס געשעהט א—ץ אין אַ שעה

אַ שעה איז נישט קיין סך צייט. ווען איהר וועט אָנהויבען צעהלען פון איינס וועט איהר אין אַ שעה אַרום האָבען פּונקט 3600. וועט איהר אָבער וועלען אַזוי אָפּצעהלען ביז צוויי מיליאַרד וועט איהר שוין מוזען טאָג און נאַכט צעהלען אונאונטערבראָכען 60 יאָהר.

אָבער דאָך קען אין איין שעה צייט זעהר אַ סך זאַכען געשעהען. אין יעדער שעה רויבט דער מענש פון דעם אוצר, וואָס איז בעהאַלטען אין דער ערד פאַר 300 טויזענד זל. גאָלד און פאַר 130 טויזענד זל. זילבער, עס איז דעריבער נישט קיין וואונדער, אַז ער האָט דעם מוט צו קויפען זיך יעדע שעה פאַר 60 טויזענד זל. דיאַמאַנטען, קויהלען ווערט אויסגעגראָבען יעדע שעה דריי מיליאָן צענטנער. דער דאָזיגער סכום ענטהאַלט אַ געוואַלטיגע מענגע הייץ מאַטעריאַל. אָבער דער גאָלף שטראָם ברענגט יעדע שעה 777 מאָל אַזוי פיל וואַרימקייט צו די ברעגעס פון אייראָפּאַ, וויפיל מען קען שאַפען מיט די קויהלען, וואָס ווערען אויסגעגראָבען אין אַ שעה. און וויפיל וואַסער פליסט אַריין יעדע שעה אין די ימים? פון דעם טייך אַמאַזאָנקא אַליין פליסט אין ים אַריין אזא מענגע וואַסער, אַז ווען דאָס וואָלט געווען ביר — וואָלט עס געדעקט דעם גאַנצען ביר-פערברויך פון דייטשלאַנד אויף גאַנצע 50 יאָהר.

אין יעדע שעה געהט אַ זונען שטראַהל אַדורך אַ וועג, וואָס איז 7 און אַ האַלב מאָל אַזוי גרויס ווי דער וועג פון דער זון צו דער ערד און אין יעדער שעה מאַכט די ערד אַדורך אויף איהר רייזע אין דער וועלטאַל אַ וועג וואָס איז 15 מאָל לענגער ווי דער וועג ניו-יאָרק — האַמבורג. אין יעדער שעה רעגיסטרירען די סייסמאָגראַפען א ערד-ציטערניש און אין יעדער שעה ציטערט די אַלטע מאַמע-ערד אַנדערהאַלבען ביליאָן מאָל אונטער די פוסטריט פון דער מענשהייט.

אין יעדער שעה וואַקסט דעם מענש האָר אין דער לענג צוזאַמענגערעכענט איבער 80 צענטימעטער. די וועלט-פּראָדוקציע פון מענשליכע האָר אין אַ שעה וואָלט געלאַנגט צו פלעכטען אַ פירפאַכע שטריק אין דער לענג צווישען ערד און לבנה. אין יעדער שעה פערברויכט דער ערוואַקסענער מענש אַ לופט-מענגע וואָס ווען מ׳זאָל זי בעהאַלטען אין פלאַשען וואָלט דערצו נויטיג געווען דער רוים פון 15 הונדערט ווייַן פלאַשען. אין יעדער שעה פּומפּט דאָס האַרץ פון מענש דאָס בלוט מיט אַ קראַפט דורך דעם קערפּער, וואָס [illegible] גענוג געווען דעם קערפּער אַליין אויפצוהויבען אויף אַ הויך פון 3 שטאָק. אַלע מענשליכע הערצער צוזאַמען ערצילען יעדע אַ דריי מאָל גרויסע לייסטונג ווי די פּומפּען פון דער וואַסער-לייטונג אין פּאַריז אין משך פון אַ גאַנץ יאָהר. אין יעדער שעה ווערען אין דייטשלאַנד און אין די פעראייניגטע שטאַטען אָנגעמעלדעט 18 פּאַטענטען. אין אַמעריקאַ צוויי מיליאָן בריף מאַרקען אויפגעקלעבט, און אויף דער גאַנצער וועלט איבערגעשיקט 114,000 טעלעגראַמען, אין יעדער שעה פעראַרבייט די פילם אינדוסטריע אויף דער וועלט 50 קילאָמעטער פילם באַנד, די אויטאָ אינדוסטריע פון דער וועלט ליפערט אין יעדער שעה זיבענהונדערט אויטאָס און די פנעאומאַטישע פאַבריקען ליפערען יעדע שעה 3500 רייפען.

אין יעדער שעה שפּייען די דרוק-מאַשינען אין דאָלאַר-לאַנד אויס אַ 26 קילאָמעטער לאַנגען באַנקנאָטען באַנד אין ווערט פון אַ האַלבען מיליאָן דאָלאַר.

אין יעדע שעה פעראַרבייט די מענשהייט אויף קליידונג און שטאָף דריי טויזענד צענטנער וואָל און צעהן טויזענד צענטנער באַוואָל. אין יעדע שעה פאַרפּומירט דייטשלאַנד די איבריגע לענדער פון דער וועלט מיט 10 קילאָ אָדעקאָלאָן. אין יעדער שעה פערשיט דער וועלט בעהערשענדער שוועדישער צינד-העלצלעך טרעסט די ערד מיט 140 מיליאָן צינדהעלצלעך. אין ניו-יאָרק ווערען יעדע שעה 6 הייזער פערטיג.

די מענשהייט טרינקט אין יעדער שעה אַנדערט האַלבען מיליאָן ליטער ווייַן, מעהר ווי זיבען היידעלבערגער פעסער און דערצו נאָך 20 מיליאָן טאַסען קאַווע, זי פערשלינגט יעדע שעה 45 מיליאָנען פונט קאַרטאָפעל און 3 מיליאָן פונט זאַלץ. דאָס שמעקט נישט אַזוי שטאַרק אָבער זי שלינגט נאָך דערצו אַראָפּ אין יעדע שעה 2300 קאַוויאַר דאָזען. און ערשט דאַן בעקומט די נויטיגע גייסטיגע גלייכגעוויכט, ב״ד״י אין דינסט פון פיטער האַנדעל אין יעדער שעה צו דער׳הרגענען 35,000 חיות, וואָס ליפערען די פעל אויף די פוטערס, אין יעדער שעה, בייטאָג און ביינאַכט...

דייטשע פליטים ווערען דערווייל פון בעלגיען נישט דעפּאָרטירט

בריסעל. (יט״א) אונטער׳ן פאָרזיץ פון קאָמיסאַר פאַר פליטים-ענינים אין בעלגיען איז דאָ פאָרגעקומען אַ געמיינזאַמע זיצונג פון דער אינטערמיניסטעריאַלער פליטים-קאָמיסיע פון דער בעלגישער רעגירונג צוזאַמען מיט פאָרשטעהער פון די יודישע פליטים-קאָמיטעטען און פון „היי-קעם", אויף דער זיצונג איז בעהאַנדעלט געוואָרען די פראַגע וועגען ווייטערען פערבלייבען פון די דייטשע פליטים אין בעלגיען. עס איז, בעשלאָסען געוואָרען צו געבען דעם גרעסטען טייל פליטים די מעגליכקייט צו עמיגרירען אין אַנדערע לענדער ביז׳ן 4-טען נאָוועמבער ה. י. וועגען די פליטים, וואָס וועלען פערבלייבען אין לאַנד נאָך דעם טערמין. וועלען פאָרטגעזעצט ווערען די פערהאַנדלונגען צווישען דער רעגירונג און די יודישע אָרגאַניזאַציעס. אַלענפאַלס וועט שוין איצט אָבגעשטעלט ווערען דאָס דעפּאָרטירען פליטים פון בעלגיען.

וועגען בעזונדערע אָפּצייכען פאַר אויסלענדישע מאַרק-הענדלער אין בעלגיען

אַנטווערפּען (יט״א) דער פּרעזעס פון בעלגישען קאָמיטעט צו פערטיידיגען די רעכט פון יודען, נ. טאָרטשינער, האָט אינטערווענירט ביי דער רעגירונגס-מאַכט וועגען דער לעצטענס אַרויסגעגעבענער פעראָרדנונג, אַז אויסלענדישע מאַרק-הענדלער מוזען זיך פערזעהען מיט ספּעציעלע אָפּצייכענס, וואָס אונטערשיידען זיי פון די מאַרק-הענדלער — בעלגישע בירגער. מצד דער רעגירונג איז אויפגעקלערט געוואָרען, אַז די פעראָרדנונג איז אַ פּראָוויזאָרישע אויף דריי חדשים צייט און אַז שפּעטער וועט זי וואַהרשיינליך צוריקגעצויגען ווערען.

ניי'ער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

ניי'ער פאלקסבלאט

דאנערשטאג, 8 ט' מנחם אב תרצה

אויגוסט

זון-אויפגאנג 4.07

זון-אונטערגאנג 7.15

אינערן-מיניסטער קאשטשאלקאווסקי אין לאדז

דער מיניסטער האט בעזוכט די שטאטישע ארבייטען

דער אינערן-מיניסטער מאריאן זינדראם-קאש-טשאלקאווסקי האט רעם 7 ד.ח. אין דער געזעלשאפט פון דירעקטאר פון אדמיניסטראציע - דעפארטא-מענט ביים אינערן-מיניסטער ה' מיכאלאווסקי — אדורכגעפיהרט אנ'אינספעקציע פון פאליציי-פאס-טערונעק אין טארן. דאן פון גמינע-אמט אין ווישאן (לענטשיצער פאוויאט), דאן האט דער מיניסטער אדורכגעפיהרט אנ'אינספעקציע אין דער לענטשי-צער און וולאצלאווקער סטאראסטווע.

נאכמיטאג איז דער מיניסטער געקומען קיין לאדז, נאך אדורכפיהרען אנ'אינספעקציע אין דער וואיעוואודזטווע, איז פארגעקומען א קאנפערענץ מיט די נאטשעלניקעס פון דער וואיעוואודזטווע און אלע סטאראסטעס, וואס געהערען צו דער לאדזער וואיעוואודזטווע.

דאן האט דער אינערן-מיניסטער בעזוכט דעם מאגיסטראט און אין דער געזעלשאפט פון וואיע-וואדע ה' האוקע-נאוואק און דעם שטאט-פרעזידענט אינזש. גלאזעק בעזוכט די שטאט, בעזונדערס האט זיך דער מיניסטער אינטערעסירט מיט דער בוי און וואסער-לייטונג אויף דער שטאט און מיט דער רע-גולאציע פון דער לודקא. דער מיניסטער האט אויך בעזוכט די גאסען, וואו ס'קומען פאר די שטאטישע ארבייטען.

הכנות צו די סיים-וואהלען

די ראיאן-וואהל-קאמיטעטען האבען שוין נעכטען אנגעהויבען צו אמטירען

(א) אין הסכם מיטן וואהל-רעגולאמין, האבען נעכטען אנגעהויבען צו אמטירען אלע וואהל-ראיא-נען, אין די לאקאלען, וועלכע עס האט פאר זיי בע-שטימט די שטאטישע סטאראסטע.

די וועהלער - רשימות, וועלכע זענען אויסגע-לעגט געווארען פאר דער עפענטליכקייט קענען קאנ-טראלירט ווערען, נאר אין די שעה'ן פון 4 נאכמיטאג ביז 9 אווענד. די רשימות בלייבען אויסגעלייגט ביזן 14-טען ה. ח.

כדי אויסצופארשען דער איינשטעלונג פון די ארבייטען אין די וואהל-ראיאנען, האבען נעכטען די פארזיצערס פון דער 15, 16 און 17-טע קרייז-וואהל-קאמיסיעס, אדורכגעפיהרט א ספעציעלע לוסטראציע, אונטערזוכענדיג גלייכצייטיג דעם אופן פון דער ערלעדיגונג פון די אינטערעסאנטען.

צוליב דער גרויסער צאהל פון די וואהל-ראיאנען וועלען די לוסטראציעס פון די פארזיצערס פון די קרייז וואהל-קאמיסיעס פארקומען נאך היינט און מארגען.

שארפע קרעדיט-בעדינגונגען

איז דער בראנזשע פון שטריק-וואל

(אג) אנ'אינטערעסאנטע ערשיינונג בעמערקט זיך לעצטענס אין דער לאדזער פראדוקציע פון וואל-גארן, וואס איז בעשטימט אויף האנד-ארבייט. זייט דעם צאל-קריג מיט דייטשלאנד, איז דער אימפארט פון דעם ארטיקעל געפאלען ביז א מינימום, דאנג-גען האט זיך שטארק אנטוויקעלט די פוילישע פרא-דוקציע, הויפטזעכליך אין לאדז, סאסנאוויעץ, לו-ביענץ, ביאליסטאק א. אז. וו.

מיט א פאר טאג צוריק האט זיך אויפן לאדזער מארק פון וואל-גאלאנטעריע אנגעהויבען דער ווינ-טער-סעזאן, וואס נארמאל הויבט ער זיך אן מיט טראנזאקציעס צווישען די פראדוצענטען און הור-טאווניקעס, דעטאיליסטען הויבען אן קויפען דעם ארטיקעל ערשט אין אנהויב סעפטעמבער. דער אנ-הויב פון לויפענדען סעזאן צייכענט זיך אויס מיט א געוויסע ענדערונג, וואס עס האבען איינגעפיהרט די פראדוצענטען און וואס קען האבען א דעציד-רענדען איינפלוס אויף דער ענטוויקלונג פון דער לאדזער אינדוסטריע. קודם כל דארף בעטאנט ווע-רען, אז דער אימפארט פון וואל-גאלאנטעריע פון אויסלאנד האט זיך פולשטענדיג אפגעשטעלט. פון דער אנדערער זייט האבען זיך די פראדוצענטען אר-גאניזירט און די קויפס-בעדינגונגען זענען געענ-דערט געווארען. עס זענען געהעכערט געווארען די פרייזען אויף 12 פראצענט, לויט דער מיינונג פון די פעראינטערעסירטע קרייזען, איז דאס זעהר א גרויסע שטייגערונג, דאן זענען שטארק פארשארפט געווארען די קרעדיט - בעדינגונגען. פריהער הא-בען די הורטאווניקעס געגעבען 4 חדשים'דיגע וועק-סלען און איצט פארלאנגט מען פון זיי מזומן.

לויט דער מיינונג פון די פעראינטערעסירטע קרייזען וועט דאס גורם זיין צו א פערקלענערונג פון די אומזאצען אין דער בראנזשע כמעט אויף 50 פראצענט.

קינדער ביז 14 יאהר קענען פאהרען מיט דער באהן בחנם

צווישען 8. און 21. אויגוסט

דער פאראיאהריגער אויפטו פון די באהנען פאר קינדער איז געווען א זעהר נוצליכע, בעזונדערס פאר די ארימע קינדער. דעריבער האט די פערוואלטונג פון די באהנען, נישט קוקענדיג אויף דער שווערער ווירטשאפטליכער סיטואציע, בעשלאסען אויך אויף היי-יאהר איבערצו'חזר'ען די אימפרעזע, הגם ביי געענדערטע בעדינגונגען:

די אימפרעזע וועט דויערען 2 וואכען ד. ה. פון 8. ביזן 21. אויגוסט. דער דאזיגער טערמין וועט בשום אופן נישט פערלענגערט ווערען.

אזוי ווי אין פאריגען יאהר, וועלען פאסאזשירען (פון 21 יאהר אן) קענען מיטנעהמען מיט זיך 4 קינדער ביז 14 יאהר אלט אומזיסט. די קינדער וועט מען קענען מיטנעהמען אומזיסט אויב מ'וועט אויסקויפען א בילעט א פאסאזשיר-צוג אדער שנעל-צוג אויך אויף די מלוכה'שע קאלעיקעס.

ביי א רייזע איבער 300 קילאמעטער וועט מען קענען מאכען אנ'איינמאליגען איבערדרייס אין דער רייזע.

צוליב דעם, וואס אין פאריגען יאהר האט מען בעמערקט, אז פיל פערזאנען האבען מיט זיך מיט-גענומען גאנץ אונבעקאנטע קינדער, איבערלאזענ-דיג זיי שפעטער אין וועג אהן אויפזיכט, האט מען היי-יאהר דעם דאזיגען ענין גענוי רעגולירען. דער פאסאזשיר, וועלכער פאהרט מיט קינדער, קויפענדיג פאר זיך א בילעט וועט מוזען אויך אויסקויפען פאר יעדען קינד א קאנטראל-בילעט צו 20 גראשען, פאר איינשטייגען אין צוג מוז מען איינשרייבען אין דעם קאנטראל-בילעט דעם אייגענעם נאמען און דעם נאמען פון קינד און דעם בילעט אונטערשריי-בען, וואס פערפליכט צו האבען די אויפזיכט איבערן קינד אויפן וועג.

אהן דעם אויסשרייבען דעם קאנטראל-בילעט און אהן אונטערשרייבען איהם דורכן פאסאזשיר וועט דער בילעט נישט גילטיג זיין.

אונאפהענגיג דערפון אפעלירט די באהן - פער-וואלטונג צו דער בעפעלקערונג, אז זיי זאלען צוליב פאלשען רחמנות נישט מיטנעהמען מיט זיך קיין קינדער, איבער וועלכע ער האט נישט בדעה צו הא-בען קיין אויפזיכט אויפן וועג.

די, וואס ווילען פאהרען מיט קינדער דארפען בעצייטענס אויסקויפען בילעטען ביי דער באהן א-רער אין די רייזע ביוראס, כדי אויסצומידען א געדראנג.

האנד-באגאזש קען מיטגענומען ווערען פאר א דערוואקסענעם 30 קילא און פאר יעדען קינד 10 קילא.

הנהה-פעסער קיין עסטרייך, בעלגיע, בולגאריע, טשעכאסלאוואקיי, פינלאנד, יוגאסלאוויע און אונגארן

ארבייט אויס דאס רייזע-ביורא

Wagons-Lits Cook

פיעטריקאווער 64, טעל. 170-77.

אפגעשטעלט זיך די טאמאשאווער קאמגארן-שפינעריי

800 ארבייטער געבליבען אהן ארבייט

(א) אין טאמאשאוו האט זיך אפגעשטעלט די קאמגארן - שפינעריי. 800 ארבייטער זענען געבלי-בען ארבייטסלאז.

לויט דער בעקאנטמאכונג, וואס די פאבריקס - פערוואלטונג האט ארויסגעהאנגען, איז די פאבריק געווארען אפגעשטעלט, נאר אויף 4 וואכען, כדי א-דורכצופיהרען דעם נויטיגען רעמאנט.

אין די ארבייטער - קרייזען האלט מען אבער, אז די אמת'ע סיבה פון אפשטעלען די פאבריק איז דער מאנגעל אין בעשטעלונגען און מען ריכט זיך אויף א לענגערער אומטעטיגקייט.

פערשטרייקטע ברוק-ארבייטער

זענען נאך נישט צוגעטרעטען צו דער ארבייט

(א) ווי מיר האבען שוין נעכטען מיטגעטיילט, איז אויף דער קאנפערענץ אין ארבייטס-אינספעק-טאריאט געקומען צו א פערשטענדיגונג צווישען די ברוק-ארבייטער און זייערע ארבייטסגעבער, וועלכע זענען נאכגעקומען דער פאדערונג פון די ארבייטער צו העכערען זייערע פערדינסטען פון 4.40 — אויף 4.90 זל. א טאג.

טראץ דעם אבער זענען די ארבייטער נישט צו-געטרעטען צו דער ארבייט, ווייל די ארבייטער הא-בען ארויסגעשטעלט נאך א גאנצע רייהע פאדערונ-גען, אויף וועלכע די ארבייטסגעבער האבען נישט איינגעשטימט.

די ארבייטער פאדערען נעמליך, אז מען זאל זיי בעצאהלען פאר דער צייט פון שטרייק, אז מען זאל צוריקציהען די רעדוקציעס און אז אלע ארבייטער זאלען צוריק צוגענומען ווערען צו דער ארבייט.

א שווערע פרנסה, גנב'ענען...

אונטערגעשאסען א קויהלען-גנב

(א) אויף דער באהן האבען צווישען קרא-ניץ און דזשאלאשין זיך ארויפבעקומען גנבים און האבען אנגעהויבען ארויסווארפען שטיקער קויהלען פון וואגאן.

דער באהן-וועכטער האט צו זיי עטליכע מאהל געשאסען פון וואס עס איז פערוואונדעט געווארען דער 19-יעהריגער פראנטשישעק טשי-שינסקי פון דזשאלאשין.

דער פערוואונדעטער איז איבערגעפיהרט גע-ווארען אין שפיטאל אויף זדונסקע-וואלע. די איב-ריגע זענען עטלאפען.

פאליציי זוכט זיי.

Dr. med. L. Berman

צעגעלניאנא 15, טעל. 149-07

ספעציאל-ארצט פאר מענער-שוואכע-בעהאנדלונג און סעקסועלע בעראטונג.

נעמט אן פון 8–11 און פון 4–8 אווענד.

זונטאג פון 9–1 פארמיטאג.

באר אונבעמיטעלטע—לעמשניצע-פרייזען

צוגאב-פאבאר-קאמיסיע

(א) דעם 16-טען ה. ח., וועט אין לאקאל אויף פיעטרקאווער 165 אנהויבען צו אמטירען א ספעציעלע צוגאב - פאבאר-קאמיסיע פון 1-טען שטאטישען פ. ק. או.

צו דער קאמיסיע דארפען זיך צושטעלען אלע רעקרוטען פון יאהרגאנג 1914 און עלטערע, וועלכע האבען זיך, זיינער צייט נישט צוגעשטעלט צו דער פאבאר-קאמיסיע און האבען נאך ביז היינט נישט רעגולירט זייערע מיליטערישע בעציהונגען, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 2, 3, 5, 8, 9 און 11 פאליציי-קאמיסאריאטען, ווי אויך די, וועלכע האבען בעקומען נאמענטליכע אויפפאדערונגען פון דער שטאטישער סטאראסטווע.

אפטייקען.

היינטיגע נאכט - דיזשורען

היינט ביינאכט דיזשורירען פאלגענדע אפטיי-קען: א. פאטאש (פלאץ קאשטשעלני 10), א. כא-רעמזא (פאמארסקא 12), ע. מילער, (פיעטריקאווער 46), מ. עפשטיין (פיעטריקאווער 225), ז. גארטשיצ-קי (פשעיאזד 59), נ. אנטאניעוויטש (פאביאניצ-קא 56).

פאליטישער פראצעס

(א) אין שטאטישען קרייז-געריכט האט זיך נעכטען אנגעהויבען דער פראצעס קעגען די צוויי ארבייטער אין דער פאבריק פון ראזען און ווישליצקי: יוזעף אמבראזשעק און מיעטשיסלאוו טשיבילא, וועלכע ווערען בעשולדיגט אין קאמוניס-טישער טעטיגקייט.

אין משך פון נעכטיגען טאג, זענען אויסגע-הערט געווארען די פאליציי-פונקציאנערען, וועלכע האבען געפיהרט די אויספארשונג, ווי אויך דער פא-ליציי-קאנפידענט אפאווסקי.

היינט וועלען אויסגעהערט ווערען די איבריגע עדות און ס'וועט ארויסגעטראגען ווערען דער אורטייל.

היט אייערע קינדער

א קינד בריהט זיך זעהר שווער אפ

(א) אויף דער יאנינע 18, אין דער וואוי-נונג פון א געוויסען פוקאלא, האט זיך זעהר שווער אפגעבריהט מיט הייסע מילך די 1-יעהריגע יאנינא.

אנאויסטערלישער זעלבסטמארד

(א) אויף פוזנאנצקא 38, האט זיך נעכטען ארונטערגעווארפען אונטער א לאסט-אויטא דער 29-יעהריגער פיש-סוחר קאפעל לובאכינסקי פון יעראזאלימסקי 8.

ביי לובאכינסקי'ן איז געפלאצט דער שארבען און ס'זענען ביי איהם צעבראכען געווארען ביידע הענד.

דער ארויסגערופענער פאגאטאוויע-דאקטאר האט איהם אין א האפנונגס-לאזען צושטאנד אפגע-פיהרט אין ראדאגאשטער שפיטאל.

די סבה פון זעלבסטמארד איז געווען א גייס-טיגע דעפרעסיע, צוליב היזקות אין מסחר.

א פאבריקס-שרפה

(א) נעכטען איז אין דער רייסעריי און שפי-נעריי, אפטיילונג פון די ברודער מיטעלבוים, אויף גראבאווע 28 אויסגעבראכען א שרפה, וועלכע האט בעדראהט די גאנצע פאבריק.

אויפ'ן ארט פון דער שרפה זענען באלד אנגעקומען די 3 און 4 פייערלעשער-אפטיילונגען, וועמען עס איז געלונגען, נאך א האלב-שעה'דיגער ארבייט דאס פייער צו לאקאליזירען.

די שאדענס זענען בעדייטענדע.

Dr. Wołkowyski

האט זיך איבערגעצויגען אויף

ציגעל-גאס 11, טעל. 238-02

נעמט אן אין הויט- און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוואכע

פון 8–11 בייטאג און פון 4–9 אוונער

„א שותף", ווערט נעלם מיט'ן געלד...

דאס בעסטע שותפות — זאגט ער — איז מיט'ן אייגענעם ווייב

(א) נאטאן בלומבערג פון לאגעווניצקא 29 האט אין א שעהנעם, העלען מיטוואך, געפאסט א בעשלום, אז ער איז אויך גענוג פערשווארצט גע־ווארען אין באלוט און אז עס איז שוין צייט, אז ער זאל עפעס האבען א שטיקעל אייגען געשעפט „איבער דער ברוק" — אין שטאט.

האט ער צו זיך ארייגערופען איזידאר (ניט איהם א מכה, וועט ער אנדערש נישט הייסען, ווי איזידאר) מאיערטשיק און איהם אויפגעצעהלט 10 קנאקעדיגע הונדערטערס און ס'איז געשלאסען גע־ווארען אנ'אפמאך, אז זיי ביידע ווערען שותפים צו א גרויסען מאנופאקטור־לאגע, וועלכען זיי וועלען זיך עפענען אין דער שטאט.

האט מאיערטשיק צוגענומען דעם טויזענדער, געוואונשען, עס זאל זיין מיט מזל און איז אוועק־געגאנגען און זיך געקויפט א בילעט... קיין ביד־גאשטש.

נעכטען איז אין היגען שטאטישען געריכט פארגעקומען זיין פראצעס, אויף וועלכען עס איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז מאיערטשיק מאכט שוין נישט דאס ערשטעמאל שותפות און שוין מעהר ווי איין מאל האט ער געמאכט „קאמיק" מיט שות־פות־געלדער... דערפאר איז ער פערמשפט געווא־רען אויף 1 יאהר מיט אכט חדשים תפיסה.

שטיינבערג האט זיך נעבער „פערבלאנדזשעט"...

איצט, אז ער וועט זיצען 3 יאהר אויף איין ארט, וועט ער שוין זיכער נישט בלאנדזשען

(א) דעם 30־טען מאי ביינאכט האט זיך מרדכי שטיינבערג „פערבלאנדזשעט" און איז „אריינגע־פאלען" אין דער וואוינונג פון א געוויסען וויק־טאר מושיאל אויף סרעבזשינסקא 37.

ווי קומט עס, אז שטיינבערג זאל זיך פלוצלינג פערבלאנדזשען? — איז דער תירוץ: ס'איז גע־ווען סוף חודש (30־טער מאי) איז געווען א פינס־טערע נאכט און אליין איז ער א קורצזיכטיגער... האט ער נישט געזעהן, וואו ער געהט.

די טיר ביי מושיאל'ן איז טאקע נישט געשטאנען אפען, אבער ביי שטיינבערג'ן שפילען אזעלכע זא־כען קיין ראל נישט; נישקשה, ער האט שוין שווע־רערע זאכען בעווירזען.

און אז ער איז שוין געווען אין שטוב, האט ער זיך שוין געמאכט א פעקעל, כדי נישט אהיימצוגעהן לעדיג...

איז אבער אינצווישען אנגעקומען מושיאל, האט איהם שטיינבערג מכבד געווען מיט א מעסער אונ־טער דער ריפ און נעכטען האט איהם דערפאר דאס שטאטישע געריכט מכבד געווען מיט 3 יאהר אפזי־צען אין תפיסה.

ער היט, שיסט, דערצעהלט מעשיות

און פון דעם אלעמען איז קיין פרנסה נישטא

(א) דער באהן־וועכטער יוזעף וואווזשינסקי פון בלאשקי איז געקומען צו דער פאליציי, אונטערהינ־קענדיג אויף א פוס און האט דערצעהלט א מעשה, לפי ערך אזוי:

— כ'בין געגאנגען היטען די באהן, כדי צו היטען, אז גנבים זאלען נישט צוגנב'ענען עפעס א לאקאמאטיוועל, א פאר וואגאנען, צו עטליכע גע־נוצטע שינעס. מיט מיר איז מיטגעגאנגען מיין הונט, בורעק, זאל לעבען, אז איך געה היטען, נעהם איך מיר אייביג מיט מיין בורעקן, כדי עס זאל זיין היימליכער, ווייל מיט בורעקן קען מען זיך אויס־שמועסען, ווי נישט צו גלייכען מיט א מענש.

— איז, געה איך מיר אזוי און איך היט. מיט אמאל צעבילט זיך בורעק. פערשטעה איך דאך, אז בורעק זאל לעבען, צעבילט זיך, איז עס נישט בחנם, האב איך מיך אויסגעהוסט, כדי די שטימע מיינע זאל קלינגען לויטערער און האב געפרעגט: „כטא טאם"?! — דערויף האט מען מיר געענטפערט מיט א שאס, מ'האט מיר געטראפען אין פוס און....

דאס איבעריגע איז דאך קלאר: פערוואונדעט געווארען, בעת'ן אויספיהרען דעם אמט, קען מען דאך געניסען פון א גאנצע רייה געלדער, פון אוואנ־סען א. אז. וו.

פאליציי האט אבער פעסטגעשטעלט, אז דאס האט ער זיך אליין אונטערגעשאסען און אנשטאט פער־שידענע געלדער, וועט ער גאר צוגעצויגען ווערען צו געריכטליכער פעראנטווארטליכקייט.

גנבות און איינבראכען

גנבים „סקאזשישטשען" פון די זומער וואוינונגען אויף זייער שטייגער

(א) אין דער וואוינונג פון בעריש שייבע אויף 11־ליסטאפאד־גאס האבען זיך ארייגעקומען גנבים און האבען פון דארט ארויסגעגנב'עט פאר פינף טויזענד זל. קאראקול־פעלעכלעך.

* * *

אין דער וואוינונג פון רחל דזשאלאווסקא אויף זשעראמסקיעגא 25, האבען זיך אריינבע־קומען גנבים און האבען אויסגעליידיגט די וואוי־נונג, צונעהמענדיג פוטער'ס און אנדערע חפצים אין דער ווערט פון 7 טויזענד זלאטעס.

פאליציי פיהרט, אין ביידע פאלען, אנ'אויס־פארשונג.

ארעסטירט א חבורה פאסערס

(א) דעם 28 יולי ה. י. האבען זיך גנבים אריינ־בעקומען אין דער פאבריק פון וואלף גאלדשטיין אין בעלכאטאוו און האבען פון דארט ארויסגעגנב־עט פערשידענע זאכען אין ווערט פון 8 טויזענד זל.

די פאליציי־אויספארשונג האט דערפיהרט צו דער וואוינונג פון שלמה שווארץ אויף פילסודסקיע־גא, וואו מען האט געפונען א טייל פון די גענגב'טע סחורות.

אין צוזאמענהאנג דערמיט, זענען ארעסטירט גע־ווארען די פאסערס: הערש חיים הובערמאן, יעקב שווארץ, יעקב יאנאווסקי און יוסף הערשקאוויטש.

זעלבסטמארד פון א 48־יעהריגער פרוי

(א) אין איהר וואוינונג, אויף בזשעזשינער 82 האט געפרובט בעגעהן זעלבסטמארד דורך אויס־טרינקען א גרעסערע דאזע עסיג־עסענץ; די 48־יעהריגע ווערא ניקא קנאך.

דער ארויסגערופענער פאגאטאוויע־דאקטאר נאכדעם ווי ער האט איהר ערטיילט די ערשטע הילף, האט ער זי אפגעפיהרט אין א שווערען צושטאנד אין ראדאגאשטשער שפיטאל.

די סיבה פון זעלבסטמארד איז געווען פאמיל־יען־סכסוכים.

געטאן אזוי ווי עשיו

געטרונקען, געגעסען און, נישט בעצאהלט...

(א) אין „ווערסאיל", אויף פעטריקאווער 47 זענען נעכטען אריינגעקומען 4 בכבוד'ע געסט: אלעקסא לאריאנאוו (זאמענהאפא 26), עדווארד קריגער (פושעיאזד 26), אסקאר הערערשטרעם (נאווראט 4) און יעזשי קושיזשאנאווסקי (אנדזשע־יא 24).

געקומען אזעלכע געסט, האט דער קעלנער זיי צוגעבוקט פאר יעדען בעזונדער, נאכאמאל אפגע־טרייסעלט דאס טישטעכעל, צערוקט די בענקלעך און

— צא פאנאוויע ראזקאשאן?

און די פאנעס האבען ראזקאזעוועט פון שענס־טען און פון בעסטען: פון משקה און פערבייסעכץ, ביז... עס איז געקומען צום חשבון און צום בעצאה־לען, און עס האט זיך ארויסגעשטעלט, אז דער עולם האט נישט קיין קליינגעלד (קיין גרויסעם האבען זי שוין לאנג נישט...)

פאליציי האט געמאכט א פראטאקאל.

גע'הרג'עט געווארען, בעת דער ארבייט

(א) אין דער שלייפערייפאבריק פון דער פירמע נאוואצקי אויף פשענדזעלניאנע 22 האט זיך נעכטען געטראפען א טראגישער פארפאל, וועל־כער האט געקאסט דאס לעבען פון דעם ארבייטער יוזעף טעאדארטשיק.

טעאדארטשיק האט געארבייט ביי דער שלייף מאשין. אין א געוויסען מאמענט האט דער שלייף־שטיין, וועלכער האט זיך געדרעהט מיט א בליציגער שנעליגקייט געפלאצט און א האלבער שטיין איז ארויסגעשליידערט געווארען מיטן גאנ־צען כוח און האט געטראפען טעאדארטשיק'ן, פון וואס דער לעצטער איז באלד אנידערגעפאלען אין בעוואוסטלאזיגקייט.

דער פאגאטאוויע־דאקטאר, האט פעסטגע־שטעלט, אז ביי איהם איז צעבראכען געווארען א ריפ, געפלאצט דער הויט־השדרה, א חיק א גאנצע רייה אנדערע בעשעדיגונגען.

אויפ'ן וועג אין שפיטאל אריין, איז טעא־דארטשיק געשטארבען.

זאל פילהארמאניע
נארוטאוויטשא 20. טעל. 213-84

יונג־טעאטער
קינסטל. אנפיהרונג: ד"ר מיכאל בראנדט.

היינט, דאנערשטאג. דעם 8־טען אויגוסט, 9.15 אוונט

א גרויסע הנחה־פארשטעלונג

טרופע טאנענצאפ

רעזשי: ד"ר מ. ווייכערט. מוזיק: א. גאלדפאדען. כאריאגראפיע: ט. וויטאצקא.
דעקאראציעס און קאסטיומען: דינה מאטום.
מיט'ן אנטייל פון גאנצען ענסאמבל. :--: בילעטען פון 54 גר. ביז 2 זל. צו בעקומען אין קולטור־ליגע און ביי דער קאסע פון פילהארמאניע.

אויפ'ן פערלאנג פון פובליקום:
שבת און זונטאג 4.30 נאכמ. „באסטאן" צו ספעציעל ביליגע פרייזן

ר. איזראעל

משומדים

סענסאצ. שפאנענדער ראמאן פון היינטיגען יודישען לעבען

88

— פון וועמענס זייט אנ'ענטוישונג? האט מאר־יאן אויסגעשריגען. איהר האט דאך זיך נישט ענ־טוישט.

— וויכטיג איז דער רעזולטאט און נישט דער וועלכער איז שולדיג און דער רעזולטאט איז אזעל־כער, אז צווישען אונז איז אליץ געענדיגט.

א קאלטער שווייס האט מאריאנען בעדעקט, ער האט פשוט דעם אטעם פערלוירען, דער דאזיגער דערוואקסענער, פראקטישער און ערפאהרענער מענש איז אין דער אנוועזענהייט פון סאבאן פער־וואנדעלט געווארען אין א יונגען סטודענט, וועלכער איז פערליבט ביז משוגעת, ביז דער מעגליכקייט צו בעגעהן זעלבסטמארד צוליב דער דאזיגער ליבע.

די סצענע וועלכע סאבא האט דא בעוואוסטזי־ניג אינספירירט איז געווארען זעהר און זעהר פיינ־ליך. סטעפאן האט זיך גארנישט געקענט פארשטע־לען, אז ער וועט נישט ווילענדיג ווערען אנ'עדות פון אזא דראמאטישער סצענע, וועלכע איז פאר א זיי־טיגען מענשען נאך מעהר אונאנגענעהם. אידא האט בעוואונדערט דעם מוט פון סאבאן, צו ערלעדיגען אזא אנגעלעגענהייט אויף דעם פשוט'ען אופן ווי סאבא האט דאס איצט געטון.

מאריאנען איז געווארען ענג, ערשט איצט האט ער זיך געכאפט, אז ער איז נישט אליין מיט סאבאן און האט געזאגט:

— אפשר וואלטען מיר זיך אדורכגעשמועסט אהן עדות? איך דערקען דיך נישט....

— מיר האבען שוין מעהר נישט וועגען וואס צו רעדען, דאס וויכטיגסטע, וואס איך האב אייך געהאט צו זאגען, טייערער מאריאן, האב איך שוין געזאגט.

מאריאן האט זיך געפיהלט געקרענקט און פון דער אנדער זייט שטארק בעליידיגט, אויף אזא מין אופן ערלעדיגען אזעלכע סובטעלע געפיהלס־ענינים ווערט נישט פראקטיצירט דורך מענשען, וועלכע בעזיצען ווירקליך די דאזיגע סובטעלע געפיהלען, ער האט אנגענומען א דעצידירענדע שטעלונג און האט געפרעגט.

— ווער האט זיך געשטעלט צווישען מיר און אייך?

סאבא האט נישט פערשטאנען, אז מאריאן מיינט צו פרעגען, אויב אנ'אנדער מאן איז דער גורם דערצו, וואס זי האט מיט איהם איבערגעריסען. סאבא האט איהם פער'חידוש'ט אנגעקוקט און ס'־האט איהר גענומען א געלעכטער.

— וואס הייסט דאס ווער ס'האט זיך געשטעלט צווישען מיר און דיר, כ'פערשטעה נישט וואס איהר פרעגט מיך.

— כ'פרעג, ווער ס'פערטרעט מיך ביי אייך.

ערשט איצט האט זי פערשטאנען, וואס מאריאן מיינט און אנוויזענדיג אויף אידאן האט סאבא זיך געוויצעלט.

— אט דער קאוואליר אין א קליידעל פערטרעט איך ביי מיר, דוכט זיך, אז איהר וועט נישט זיין אייפערזיכטיג.

מאריאן האט פערקריצט מיט די ציין, מיט די וויצען האט סאבא איהם געשטאכען, מיט די שפא־סען האט זי איהם שטארק בעליידיגט.

— איך וועל געהען פון דאנען, און וועל קומען אנ'אנדערטמאל, האט סטעפאן פלוצים געזאגט, אויפ־שטעלענדיג זיך פון ארט, דוכט זיך מיר, אז איך בין דא פולשטענדיג איבעריג...

— כ'האב נישט דעם כבוד אייך צו קענען אזוי ווייט, האט סאבא געזאגט, אז איך זאל אייך קע־נען פערהאלטען אדער בעפעהלען צו בלייבען, איהר זענט דאך אבער געקומען צוזאמען מיט דעם דא־זיגען הער און מיר דוכט זיך, אז ס,איז נישט דזשענטלמעניש איהם איבערצולאזען אליין אין אזא פערלעגענהייט.

— דאס זענט איהר אויך גערעכט, גרויסע קינסטלערין פריילין סאבא, געוויס וואלט איך דעם פאן מאריאן נישט געדארפט לאזען אליין, אבער איך האב מורא דא צו בלייבען, ווייל ס'וואלט גע־קענט דערגעהען דערצו, אז איך זאל אייך נאך שטארקער בעליידיגען ווי איהר טוט דאס בנוגע מאריאנען, צו דעם וואלט איך אבער נישט געוואלט דערלאזען ווייל קודם כל בין איך ביי אייך אין דער וואוינונג און דאן זענט איהר די גרויסע קינסט־לערין סאבא און פאר קונסט האב איך שטענדיג דרך ארץ.

— אייער שטעלונג אימפאנירט מיר, האט סאבא געזאגט, נאהענט צוגעהענדיג צו סטעפאנען, אהא, איהר זענט א מאן...

— דו האסט נאך דעם מוט אזוי צו רעדען? האט אידא זיך אריינגעמישט און זיך געווענדעט צו סטעפאנען, דו האסט זיך גאר געפיהלט געטרא־פען און נעהמסט זיך אן די קריוודע פון דעם הער בזשוסקא? און דו ווי האסט געהאנדעלט בנוגע מיר? דו, וועלכער האסט מיין לעבען צוטרעטען און דערנאך א קאפע געגעבען מיטן פוס? דו רעדסט וועגען געפיהלס־בעליידיגונגען, ווען דו האסט קיין שום ריקזיכט נישט געהאט...

סטעפאנען איז געווארען זעהר ביטער אויף דער נשמה און ער האט געוואלט פערוואנדלען דעם שמוע־עס, וועלכער האט שוין געהאט אנגענומען אנ'ערנסטען און דענערווירטען כאראקטער, אין א שפאס און געזאגט.

— אלזא א קריג, א מלחמה צווישען מענער און פרויען - געשלעכט. איין פרוי נעהמט נקמה פאר דער עוולה, וואס האט געליטען די צווייטע. איין מאן נעהמט זיך אן פארן צווייטען און דאס וועט זיין אונזער געשפרעך. ניין, ביי מיר מיינע הערשאפטען האט איהר נישט געטראפען, דא ווידזעניא, מאדאם אידא, איהר גרויסע טאנץ־לעהרערין. איהר גרוי־סע קינסטלערין, אויב איהר וועט עפעס דארפען פון מיר בין איך גרייט אייך צו דינען, נאך 3 וואכען וועל איך וואוינען דא אין לאנדאן אויף דער דאו־נינג־סטריט 38 און דאן פאהר איך צוריק קיין פוילען און מיין אדרעס קענט איהר דארטען.

אידא האט געפיהלט, אז סטעפאן חוזק'ט פון איהר אפ, אונטערשטרייכענדיג די טאנץ־קונסט ביי אידא, וועלכע האט ווירקליך נישט געהאט קיין שום בערעכטיגונג, אבער זי האט מעהר נישט געוואלט איהר שטאלץ ברעכען און האט געזאגט:

— אייער אדרעס איז מיר אבסאלוט נישט נויטיג, אויב איך וועל מוזען אמאל אנקומען צו מענ־שען וועט עס זיין נישט צו אייך יעדענפאלס, דא ווידזעניא!

סאבא איז געווען שטארק צופרידען פון אידאס האלטונג.

— נאר אזוי, נאר אזוי, האט זי זיך געטראכט אנדערש וואלט זי זיך נישט אפגעשעפט פון דעם פערשוין.

מאריאן איז געשטאנען אין א פאזע, אז ס'איז געווען א רחמנות אויף איהם צו קוקען. ער האט זיך אינגאנצען פערלוירען, ער האט ווידעראמאל געפרובט מיטן גוטען.

— סאבא, פארוואס שטויסט דו מיך אפ פון דיר, מיט וואס האב איך זיך אזוי שטארק פערזינ־דיגט ביי דיר. צי האסט דו זיך נישט איבערצייגט אין מיין שטארקער ליבע צו דיר? צי בין איך נישט געווען גרייט צוליב דיר אוועקצעווארפען פרוי און קינד, פאלק און גלויבען....

— אט די דאזיגע גרייטקייט, האט סאבא איצט רוהיג גערעדט, האט מיך אזוי שטארק אפגעשראקען און מיך דערווייטערט פון אייך. אין דער דאזיגער גרייטקייט האב איך דערפיהלט דאס אומגליק, וועל־כעס וואלט זיך אנגערוקט אויף מיר. אמת, איך מוז צוגעבען, אז איהר האט מיך שטארק געליבט און אפשר ליבט איהר מיך נאך היינט אויך, איך וועל עס צוגעבען, אבער ווי ווייט, קען און ווי ווייט דארף דערגעהען דער קרבן, וועלכער דער מענש דארף ברענגען אויפן מזבח פון ליבע, דאס איז די פראגע.

(פארזעצונג קומט)

ווינער „הכח" אין לאדז

זונטאג, דעם 11־טען ד. ח. וועט פארקומען אויפ׳ן ספארט־פלאץ פון „ל.ק.ס." אל. אוניע 2 צופאהר מיט די טראמוואיען 8 און 5 אן־אינטער־נאציאנאלער פוסבאל־מעטש צווישען ווינער „הכח" און ל. ק. ס.

„הכח" איז די שטארקסטע יודישע מאנשאפט פון דער וועלט און קומט צו פאהרען אין זיין שטארקסטען צוזאמענשטעל ווי: קאץ, ווייס, דאר־נענפעלד, פלאנדעק, שטראס, צוויבעל, דרייזעל, מויזנער, ערליך 2, ערליך 1, ברייטפעלד, שינד־לער. דער מעטש פערשפרעכט צו זיין ערשטקלא־סיג.

בילעטען אין פארפערקויף קען מען בעקומען אין די פירמעס: ר. קאוואלסקי, 11 ליסטאפאד 26, און פיעטריקאווער 62, ביי ארנא דיטעל, פיעטרי־קאווער 157 און אין טאג פון מעטש אויפ׳ן ספארט־פלאץ פון ל.ק.ס. אל. אוניע 2.

פערזענליכעס

(א) דער לייטער פון דער 5־טער בריגאדע פון דער אויספארשונגס־אפטיילונג אין לאדז, אס־פיראנט זיגמונד ברילאק איז צוריקגעקומען פון אורלויב און האט צוריק אנגעהויבען צו אמטירען.

דער לייטער פון קאמיסאריאט פון דער גרעניץ־וואך אין לאדז, קאמיסאר יוזעף קוכאזשע־וויטש איז נעכטען צוריקגעקומען פון זיין אפרוה־אורלויב און ער האט אנגעהויבען צו אמטירען.

דער קאמענדאנט פון דער לאדזער פאוויא־טאוער פאליציי, דער קאמיסאר וולאדיסלאוו קא־סוטאר, איז צוריקגעקומען פון אורלויב און אנגע־הויבען צו אמטירען.

א זקן — אונטער אלאסט־וואגען

(א) נעכטען בעת דער 85־יעהריגער זקן מיכאל פאוולאווסקי פון מאדרא 9 איז אריבערגע־גאנגען אויף דער אנדזשעיע־גאס פון איין טראטואר אויפ׳ן צווייטען, איז ער ארונטערגעפאלען אונטער די רעדער פון א וואגען, בעלאדענט מיט משאות און ער איז שווער צעקאלעטשעט געווארען.

דער ארויסגערופענער פאגאטאוויע־דאקטאר, האט איהם אין זעהר א שווערען צושטאנד אפגע־פיהרט אין שפיטאל. דער פוהרמאן איז ארעסטירט געווארען.

א פארפאל מיט א ראווער־יסט

(א) ביים ראג פעטריקאווער און ראדוואנסקא איז דער 23־יעהריגער ישראל לערמאן פון פיל־סודסקיעגא 49 אראפגעפאלען פון זיין ראווער און האט זיך שטארק צעשעדיגט.

דעם פערוואונדעטען האט פאגאטאוויע ער־טיילט ערשטע הילף און איהם אפגעפיהרט אין שפיטאל.

דריי דארפס שרפות

(א) אין דאמביע איז, צוליב אומפארזיכטיגקייט אויסגעבראכען א שרפה אין דער לאנדווירטשאפט פון א געוויסען מיכאל אנדזשעיטשיק. פון דער שרפה האט זיך אנגעכאפט די שכנישע ווירטשאפט פון ראמאן גאי.

* * *

— אין דארף בלעננא, קאל׳ער קרייז איז אויס־געבראכען א שרפה אין דער לאנדווירטשאפט פון ווינצענטי דאלאנטאווסקי. די שאדענס בעטרעפען 5 טויזענד זל.

* * *

— אין זדזשיסלאוו, קאל׳ער קרייז, איז צוליב אומבעוואוסטע סיבות אויסגעבראכען א שרפה, וועל־כע האט פערניכטעט די לאנדווירטשאפט פון ווינ־צענטי וואיטשעכאווסקי.

פאליציי פיהרט אנ׳אויספארשונג, כדי פעסטצו־שטעלען די סיבות פון דער שרפה.

לאדזער אויספלוג צום אלוועלטליכען צוזאמענפאהר פון „יווא"

דער אלוועלטליכער צוזאמענפאהר פון ייווא, וועלכער קומט פאר אין ווילנע אין די טעג פון 14—19 ה"ח האט ארויסגערופען אנ׳אינטערעס אין אלע קרייזען פון דער יודישער בעפעלקערונג אין אלע יודישע ישובים.

דאס ביורא פון צוזאמענפאהר בעקומט יעדען טאג פרישע אנמעלדונגען פון פערשידענע גרופען געסט פון די ווייטסטע מקומות.

דער צוזאמענפאהר, אין וועלכען עס וועלען זיך בעטייליגען די גרעסטע יודישע און נישט־יו־דישע וויסענשאפט־לייט, וועט זיין א געשעהעניש אין דער געשיכטע פון דער יודישער קולטור־טע־טיגקייט אין דער לעצטער צייט.

אויך אין לאדז, האט דער צוזאמענפאהר ארויס גערופען א פערשטענדליכען אינטערעס אין די פערשידענסטע קרייזען פון דער יודישער בעפעל־קערונג; א רייה געזעלשאפטליכע טוער און מענ־שען, וועלכע אינטערעסירען זיך מיט דער יודישער קולטור, האבען זיך שוין פערשריבען אויפ׳ן אויס פלוג קיין ווילנע. וועלכען עס ארדענט איין די היגע געזעלשאפט פריינד פון ייווא.

ווייטערדיגע איינשרייבונגען ווערען נאך אנ־גענומען טעגליך אין ביורא פון ה׳ אנאטאל פרומ־קין, צעגעלניאנא 19, פון 3—5 נאכמיטאג.

די מיטגלידער פון אויספלוג, וועלען, אלס געסט פון ייווא, האבען דאס רעכט זיך צו בע־טייליגען אין אלע פלענארע זיצונגען פון צוזא־מענפאהר און אין אלע אימפרעזעס, וואס ווערען איינגעארדענט אין צוזאמענהאנג מיט׳ן צוזאמענ־פאהר.

א חוץ בעדייטענדע באהן־הנחות, וועלען די מיטגלידער פונ׳ם אויספלוג [illegible]ניסען פון הנ־חות אין האטעלן ,רעסטאראציע אד״גל.

קאנפליקט אין דער ציגעלניע צענטרום

ארבייטער פאדערען א לויז־הוספה

(א) ווי מיר דערוויסען זיך, איז אויסגעבראכען א קאנפליקט צווישען די ארבייטער און אייגענטי־מער פון דער צעגעלניע „צענטרום" אויף גלא־וואצקיעגא 18|20.

די סבות פון דעם קאנפליקט זענען פאלגענדע: צוליב דעם, וואס די צעגעלניע ארבייט אויס א גרעסערען סארט ציגעל, פאר וועלכער זי נעהמט טייערער ווי פאר געוועהנליכע, פערלאנגען די אר־בייטער א העכערונג פון זייער לוין, וועלכער מאכט אויס 7.50 זל. פאר טויזענד ציגעל, ביז 8.20 זל.

די נעכטיגע אונטערהאנדלונגען אין ארבייטס־אינספעקטאריאט האבען נישט געבראכט צו קיין רעזולטאט און די ווייטערדיגע אונטערהאנדלונגען זענען אפגעלעגט געווארען אויף היינט.

אלס פראטעסט־צייכען רייסען די ארבייטער יעדען טאג איבער די ארבייט אויף עטליכע שעה.

נייע מאדערנע שול־בנינים אין לאדז

(א) דאס שול־וועזען אין אונזער שטאט, ליידט זעהר שטארק פון לאקאל־מאנגעל. זעהר א סך שולען געפינען זיך אין פריוואטע הייזער און אין דירות, וואס זענען אבסאלוט נישט צוגעפאסט פאר׳ן גע־ברויך פון די שולען.

בעזונדערס פיהלט זיך דער דוחק אין שול־לא־קאלען אויף באלוט, וואו די שולען געפינען זיך אין שמוציגע און אין אבסאלוט נישט קיין צוגעפאסטע צימערן.

הגם די שטאט־פערוואלטונג האט שוין א סך שול־לאקאלען פערטוישט אויף בעסערע, איז אבער ביים היינטיגען טאג ווייט נישט ערלעדיגט דאס לא־קאל־פראבלעם פאר שולען. דאך די שטאט־פערוואל־טונג בלייבט נישט אפהענטיג און זי בעמיהט זיך ביסלעכווייז דאס פראבלעם צו לעזען.

ווי מיר דערוויסען זיך, וועט הייאהר אנגע־הויבען ווערען דער בוי פון א נייעם שול־בנין אויף ליפאווא 16. דער בנין וועט פערענדיגט ווערען אין פריהלינג 1936.

דער בנין וועט ענטהאלטען 3 שטאק און וועט האבען 10 גרויסע זאלען, א חוץ א זאל פאר גימ־נאסטיק, גאבינעטען און ארבייטס־צימערן און וועט בכלל זיין פערזעהן מיט אלע מאדערנע שול־איינ־ריכטונגען.

ווייטער דערוויסען מיר זיך, אז אויך אויף באַ־לוט, ראג אלשטענסקא און מאצקעוויטשא זאל אויפ געשטעלט ווערען א נייער שול־בנין.

―――=―――

היינט תשעה באב ציוניסטישע אמטען געשלאסען

צוליב׳ן נאציאנאלען טרויער וועט היינט דאס היגע ציוניסטישע ביורא זיין געשלאסען.

פון פארק „העלענאוו"

שבת, דעם 10־טען ד. ח. קומט פאר אין פארק „העלענאוו" א גרויסער גארטען־פעסט א. נ. „אזוי ווילט מען זיך" דער פראגראם איז פערשי־דענארטיג צוזאמענגעשטעלט. ס׳וועלען פארקומען אויפטריטען פון טריא ליסטאווסקי, דאס וואונדער־קינד „נאטאשא" און דער באלאלייקא־ווירטואז פ. ליסאווסקי.

דער סימפאנישער ארקעסטער אונטער דער דיר. פון ה׳ ספווצרין פיעטרושקא וועט אויפפיהרען די שענסטע יודישע און אריענטאלישע מוזיק. די גארטען־פערוויילונג פערשפרעכט צו זיין זעהר אמוזירענד.

„טרופע טאנענצאפ" גיט די לעצטע גאסטשפילען

„יונג־טעאטער" פערלאזט לאדז און שוין די לעצטע פאר מאל ווערט געשפילט די איינפאל־רייכע, אריגינעלע אויפפיהרונג א.נ. „טרופע טא־נענצאפ" וועלכע ווערט פון פובליקום אויפגענומען מיט שטורמישע אפלאדיסמענטען.

די לעצטע טעג ווערט געשפילט „טרופע טאנענ־צאפ". אלע וואס ווילען זעהען אנ׳אינטערעסאנטע קולטורעלע אויפפיהרונג, דארפען זיך צואיילען.

ראדיא - פראגראם

דאנערשטאג, ד. 8־טען אויגוסט 1935

6.30 — פריהמארגען־תפילה. 6.36 — גימנאס־טיק. 6.50 — פליטען. 7.20 — פריהמארגען־צייטונג. 7.30 — פליטען. 8.25 — פראקטישע אנווייזונגען. 11.57 — צייט־סיגנאל. 12.03 — מעטעא־ראלאגישע ידיעות. 12.05 — מיטאג־צייטונג. 12.15 — קאנצערט. 1 — א מאמענט פאר פרויען, 1.05 — פליטען. 1.30 — פאלקס־ארקעסטער. 3.15 — פערזשע־איבערזיכט, 3.25 — עקספארט־ידיעות. 3.30 — לייכטע מוזיק. 4 — שמועס פאר קינדער. 7.15 — סאליסטען־קאנצערט. 4.50 — ערצעה־לונג. 5 — פאר זומער־וואוינונגען און קור־ערטער. 6 — פארלעזונגען. 6.10 — פאעזיע. 6.15 — „גאנץ פוילען זינגט". 6.40 — דאס קינסטלערישע און קולטורעלע לעבען. 6.45 — פליטען. 7.15 — רעק־לאמע־קאנצערט. 7.30 — לידער. 7.50 — אקטועלער שמועס. 8 — פליטען. 8.10 — אויגוסט־סע־רענאדע. 8.45 — אווענד־צייטונג. 8.55 — בילדער פון אמאליגען און איצטיגען פוילען. 9 — פיא־נא־קאנצערט. 9.30 — פאנטאזיע־טעאטער. 10 — רעפארטאזש. 10.05 — אלגעמיינע ספארט־ידיעות, 10.11 — לאקאלע ספארט־ידיעות. 10.15 — קליין־ארקעסטער־קאנצערט. 11 — מעטעאראלאגישע ידיעות פאר לופט־קאמוניקאציע. 11.05 — קליין־ארקעסטער־קאנצערט.

Dr. REICHER
פאלודניאווא 28, טעל. 93־101
ספעציאליסט
פאר מענער־שוועכע־בעהאנדלונג
סעקסועלע בעראטונגען און פסיכא־אנאליזען
נעמט אן פון 8—11 און פון 5—8 אווענד

ראטעוועט אייער געזונד
קראנקע אויף רוקנביין (ברוך־קראנקהייטען)

ספעציעלע ארטאפעדישע הייל־גומי־באנדאזשען פון מיין מעטאדע העלפען ראדיקאל אונטער גאראנטיע אהן אפעראציעס פון אלע מינים ברוך־קראנקהייטען (רופטורען) אפילו די עלטעסטע און געפעהרליכסטע ביי מענער, פרויען און קינדער

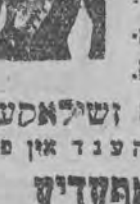

דאס אראפלאזען זיך פון מאגען און קישקעס בעזייטיג איך דורך פערלעגען ספע־ציעלע אינדיווידועל צוגעפאסטע בויך־באנדאזשען. אויף אויסגעקרימטע רוקען־ביין (הויקערס) ארטאפעדישע הייל־גארסעטען אויף ביינער־שווינדזוכט און אלע אנדערע פעהלערן ארטא־פעדישע הייל־אפאראטען אויף פלאטפוס.

ספעציעלע איינלאגען לויט גיפס־מאדעלען, אויף זשילאסעס. — גומי־זאקן לויט מאס. קינסטליכע הענד און פיס

ספעציעלער אנשטאלט פאר הייל־ארטאפעדיע
Spec. Ortop. O. PETRYKIEWICZ אוים לעמבערג
לאדז, פיראמאוויטשא 9 (אלגינסקא)
(פראנט פארטער), טעל. 177־09 נאהנט פון לאדזער פאבריקס־באהנהויף
בעמערקונג: דאס ערשיינען פון די קראנקע איזאונבעדינגט נויטיג. צאהלרייכע דאנקזאגונגען און דאנק־בריף.
(אין זעגערדש אויף טלאמאצקא № 2 און № 4 אייגענע הייזער)

טעלעגראמען

דעלעגאטען פון קרוב 30 לענדער

צו דער מזרחי־וועלט־קאנפערענץ

קראקא (יט״א) לויט די ביז־איצטיגע אנמעל־דונגען אין ביורא פאר דער מזרחי־וועלט־קאנפע־רענץ, בעטייליגען זיך פערטרעטער פון קרוב 30 לענדער, דערונטער א״י, אמעריקא, אונגארן, בול־גאריען, בעלגיען, עסטרייך, טשעכאסלאוואקיי, אוגא־סלאוויען, רומעניען, בעסאראביען, בוקאווינע, טראנ־סילוואניען, ענגלאנד, קאנאדע, דרום־אפריקא, פראנקרייך, שווייץ, גריכענלאנד, ליטע, לעטלאנד, פינלאנד, פוילען, מזרח־ און מערב־גאליציען.

הויכע אויסצייכנונג פון אנ׳אונ־גארישען יוד

בודאפעשט (יט״א) דער רעגענט, אדמיראל הארטי, האט בעשאנקען מיט׳ן אונגארישען פער־דינסט־קרייז פון ערשטער קלאס (וואס גיט דעם טי־טול עקסצעלענץ) דעם פרעזידענט פון דער בודא־פעשטער בערזע און וויצע־פרעזידענט פון דער אונ־גאריש־בריטישער באנק, אלעקסאנדער פלייסיג, אין אנערקענונג פון זיין 25־יעהריגער ארבייט לטובת דער אונגארישער ווירטשאפט. פלייסיג איז א פרא־מינענטער מיטגליד פון דער יודישער קהלה אין בוד־אפעשט און נעמט א טעטיגען אנטייל אין יודישען געזעלשאפטליכען לעבען.

צום וועלט־צוזאמענפאהר פון יוו״א אין ווילנע

קאמוניקאט פון יודישען פען־קלוב

ווארשא (יט״א) די פערוואלטונג פון יודישען פען־קלוב אין ווארשא פערעפענטליכט פאלגענדען קאמוניקאט צו אלע מיטגלידער פון קלוב:

פון 14־טען ביז׳ן 19־טען אויגוסט ה. י. קומט פאר אין ווילנא אנ׳אלוועלטליכער צוזאמענפאהר פון יודישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט. עס האבען אנגעקינדיגט דעם אנטייל א בעדייטענדע צאהל בעקאנטע וויסענשאפטלער.

דער 17־טער אויגוסט איז בעשטימט געווארען אלס ספעציעלער טאג פון דער יודישער ליטעראטור, ארגאניזירט דורך דעם יודישען פען־קלוב, בעת׳ן ליטעראטור־טאג וועלען ארויסטרעטען מיט רעפעראטען נח פרילוצקי, אהרן צייטלין, מ. וואנווילד, נחמן מייזעל, דוד איינהארן, מ. שאליט, א. מאנגער און ד. טשארני. חוץ דעם ווערט ארגאניזירט א גרויסע ליטעראַרישע אקאדעמיע, אויף וועלכע עס וועלען ארויסטרעטען אלע אנוועזענדע יודישע שרייבער.

אלע חברים, מיטגלידער פון יודישען פען־קלוב ווערען איינגעלאדען צו קומען אויף דעם צוזאמענ־פאהר. עס איז אויסגעארבייט געווארן א באהן־הנחה פון 50 פראצ. דיאויסהאלטונגס־קאסטען זענען אויך זעהר ביליג. וועגען באהן־הנחות דארף מען זיך פער־שטענדיגען מיט דער געזעלשאפט פאר לאנדקענט־ניש.

דזשיבוטי — אביסיניע

דזשיבוטי זאל צושיקען פארטיגע אינצעגער קיין אביסיניע

צוגרייטענדיג זיך צו מלחמה, וויל אביסיניען איינקויפען סחורה אין פוילען.

ווי מיר דערוויסען זיך, ווערען געפיהרט פער־טראקטאציעס מיט׳ן ציל ארויסצופיהרען א גרעסע־רען טראנספארט מענער און דרעליך־אנציגער פון דזשעזשינער אויסארבייטונגען.

אין צוזאמענהאנג מיט דער מעגליכקייט אנ־צוקניפען האנדעלס־בעציהונגען מיט אביסיניען, ווערט אין פוילען דערווארט דער אנקום פון אבי־סינישע סוחרים.

פון דער לאדזער בערזע

באנק פאלסקי — — — —	91 50
3 פראצענטיגע בודאוולאנע —	41.75
4 „ דאלארובקא —	53.40
7 „ סטאביליזאציע (אמ.)	65.00
5 „ ווארשאווער ש.־ב. 1934	57.75
5 „ לאדזער	52.00
ענגלישער פונט — — —	26.23
דאלאר אפיצ. 5.28, נישט אפיצ. —	5.25
גאלד־דאלאר — — —	9 06
גאלד־רובל — — — —	4.70
דייטשער מארק — — —	1.80

Dr. med. H. LUBICZ
פאר הויט. וועגערישע און געשלעכטס־קראנקה.
צעגעלניאנא 7 (פריהער 43), טעל. 32־114
עמפפאנגס־שעה׳: 8—10, 2—12 און 5—8 אווענד
זונטאג פון 9—11 בייטאג און יום־טוב פון 9—1.
פאר דאמען — א בעזונדערער ווארטע־זאל.

Dr. med.
Leon Familier
אינערליכע און קינדער־קראנקהייטען
שערפיעז 37 (בענעדיקטא) 6.
[illegible] פון 5—7 נאכמ.

„אינטערנאציאנאלער קאנגרעס, וואס קומט פאר אין בערלין, איז ווערטלאז, צוועקלאז, און פראכטלאז"

ענגלישע ליגע פאר שטראף־רעכט־רעפארם בעשליסט באיקאטירען אינטערנאציאנאלען קאנגרעס פון שטראף־רעכט אין בערלין

לאנדאן (יט"א) די עהרן־סעקרעטארין פון דער בריטישער ליגע פאר שטראף - רעכט רעפארם (האווארד־ליגע), מיס סיסעלי טרעווען, טיילט מיט אין „מאנטשעסטער גארדיען", אז די ליגע וועט זיך נישט בעטייליגען אין אינטערנאציאנאלען קאנגרעס פאר שטראף־רעכט, וואס וועט דעם נעכסטען חודש פארקומען אין בערלין. אויף די צוויי לעצטע קאנגרעסען — לאנדאן 1925 און פראג 1930 — איז די בריטישע ליגע געוועזן פערטרעטען דורך צאהל רייכע דעלעגאציעס.

די האווארד־ליגע — שרייבט מיס קרעווען — האט נישט צו טון מיט קיין פאליטיק, און איהר מיט גלידערשאפט רעקרוטירט זיך פון אלע פארטייען. דער בעשלוס, נישט צו בעטייליגען זיך אין בערלינער קאנגרעס, איז אויך נישט קיין רעזולטאט פון אנטי־נאציישער אדער אנטי־דייטשער פאליטיק. דער בעשלוס שטאמט אבער פון דער איבערצייגונג, אז אנ'אינטערנאציאנאלער קאנגרעס איז פעראורטיילט צו זיין צוועקלאז און אונפרוכטבאר, אויב ער קען נישט געניסען פון א דרייפאכער פרייהייט — פרייהייט פון ווערלען דעלעגאטען, פרייהייט פון דיסקוסיע אויפ'ן קאנגרעס גופא און פרייהייט פון בע־ריכטערשטאטונג איבער זיינע פערהאנדלונגען מחוץ איהם.

אויפ'ן בערלינער קאנגרעס — שרייבט מיס קרעווען — וועט נישט רעספעקטירט ווערען קיין איינע פון די דאזיגע פרייהייטען. די האווארד־ליגע איז אויטאריטאטיוו אינפארמירט געווארען, דאס אויב זי וועט אויפ'ן קאנגרעס דעלעגירען איהר פארזיצער, וועט ער נישט בעקומען די מעגליכקייט צו רעדען. מען האט אויך געמאכט בעגרעניצונגען אין געביט פון דער בעריכטערשטאטונג איבער די קאנגרעס־פערהאנדלונגען. די האווארד - ליגע האט אלזא גע־קענט פעסטשטעלען, אז דער בערלינער קאנגרעס וועט זיין ווערטלאז און האט דעריבער בעשלאסען, אין איהם זיך נישט צו בעטייליגען.

יודישער געלעהרטער פון דייטשלאנד איינגעלאדען צום אינטערנאציאנאלען אוראלאגען־קאנגרעס אין ריא־דע־זשאנעירא

בערלין, (יט"א) דער אָרדינאטאר פון דער כירורגישער און אוראלאגישער אבטיילונג ביים יודישען שפיטאל אין בערלין, פראפ. דר. פאול ראזענשטיין, האט אנגענומען די איינלאדונג פון דער בראזילישער רעגירונג צו בעטייליגען זיך אין אינטערנאציאנאלען אוראלאגען קאנגרעס אין ריא־דע־זשאנעירא. פראפ. ראזענשטיין איז מיט'ן צעפעלין אפגעפלויגען קיין ריא.

Kopiec Józefa Piłsudskiego
Konto w P. K. O. 444.

פארק העלענאוו
שבת, דעם 10־טען אויגוסט ד. י. פרעזענטירט דער לאדזער סימפאנישער ארקעסטער
א גראנדיעזע גארטען־פעסט
א.ג. „אזוי ווילט מען זיך!"
1) פון 4–6 נאכמ. קומט פאר א גרויסער קאנצערט פון דעם סימפאנישען ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון דיר. סעווערין פיעטרושקא.
2) פון 6–9 אוונט 3) Five o'clock טענץ אויף דער פרייער לופט.
4) פון 9–11 איפטרעטען פון ארטיסטען, צוו. פנג. דאס Trio Lisowskich די נייעסטע שלאגער־לידער וועלען געזונגען ווערען דורך ספעציעל אנגאזשירטען דוזשאדז־זינגער ה' נעסטעראוויטש.
אין זייער מוזיקאלישען פראגראם, ווי אויך דאס וואונדער־קינד „NATASZA" אויך דער גרעסטער בעלייקע־ווירטואז P. Lisowski ——— נאכ'ן פראגראם — טענץ!
איינטריטס־קארטען 85 גראשען, פאר שילער—50 גראשען. פאסעפארטו'ס און הנחה־בילעטען אונגילטיג.

קלאנג־קינא CAPITOL זאוואדזקא 16
נאך א פרעכטיגען רעמאנט און גרינדליכען רעסטאווירען פון זאל איז פארגעקומען די ערעפנונג פון פרעכטיגען קינא
„CAPITOL"
צו דער אינאוגוראציאנס־פארשטעלונג פון דעם גלענצענדען פילם א. ג.
דער געפעהרליכער פלירט
מיטן אנטייל פון MYRNA LOY i WILLIAM POWELL
לאדענט איין די סימפאטיקער און שטענדיגע בעזוכער
די דירעקציע.

שנעל־דרוקעריי בראמבערג
צעגעלניאנא 8. טעל. 09־255
פיהרט אויס:
בריף־בויגען, קאנווערטען, רעכנונגען, קוויטאנציעס, פערלאבונגס־ און חתונה־קארטען, וויזיט־קארטען, פריקא־און קאנמעקציע־עטי־קעטען, שטרימף־באנדראלן
רעעל !!! מאדערן
און שנעל און ביליג

דער פאטאגראפישער אטעליער „POLONJA"
גדאנסקא 31
גיט אלם פרעמיע אויף א קורצע צייט 7 רעטושירטע פאטאגראפיעס מיט א פערגרעסערונג נאר פאר 1.50
פאר יודען, וואס פאהרען נאך פאלעסטינא, ווערט אויסגעפערטיגט אלע ארט פאס־פאטאגראפיעס שנעל, גוט און ביליג.
בעמערקונג: גרויסע בילדער מאך איך צו זעהר נידריגע פרייזען.
מיט אכטונג
אינהאבער: גוטערמאן
לאדז, גדאנסקא 31.

בשורת ספר הדש!
יצא לאור ספר
„אמרי ברוך"
פירוש נפלא על ספר הנפלא איוב, מאת הרב הגאון הצדיק רבי ברוך בנדיט ז"ל גליקסמאן מלאסק.
להשיגו אצל הכו"ל:
פ. ז. גליקסמאן, לודז, זאוואדזקא 16a.

ד"ר העללער
ספעצ. פאר הויט און וענערישע קראנקהייטען און מענער־שוועכע
8 טראוגוטא 8, טעל. 179-89
נעמט אן פון 8–11 און פון 4–8 אוונט זונטאג פון 10–12 מיטאג.
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע־זאל. אונבעמיטעלטע — למעשניצע־פרייזן

לאדזער יודישער לאסאמארען און קובלאקאמארען־פעראיין געפינט זיך אויף פיעטריקאווער 31, וו. 22
טעל־38-264
דער סעקרעטאריאט איז טעטיג טעגליך, פון 6 ביז 9 אוונט. ס'ווערען געשריבען ביטעס ערטיילט עצות, אויסגעגלייכט סכסוכים און געפיהרט כל'ערליי דירות און עקסמיסיע־פראצעסען.

אויטאגענישע שווייסונגען מעטאל־בעארבייטען שלאסעריי־ארבייטען מאשינען־טיילען און ווערקצייג
פירט אויס ביליג
J. REDER, Łódź
11־טער ליסטאפאד 11-13

כעמיש־באקטעריאלאגישער לאבאראטאריום
פ. שאץ, לאדז,
פיעטריקאווער 37.
פיהרט דורך זעמטל. ערצטליכע אנאליזען

ד"ר ל. שיפמאן
האט זיך איבערגעצויגען פון זשעלאנא 3 אויף 64 זאבאדגיא 64
פראנט, 2־טער שטאק. טעל. 106-72.

קליינע אנאנסען
ו זלאטי
אנאנס ביז 1½ קערטער

פרייע פאסטענס
ס'ווערט געזוכט א קוואליפיצירטער שניידער־געזעלען אויף מענער־ארבייט.
א. לעווין, גייערס ראיאן, פאביאניצקא 18

ראקאלען
צו פערמיטען 3 שטובען און קיך מיט בעקוועמליכקייטען, 2 שטובען און קיך און א געוועלב, געאייגנעט פאר א קצב. 11. ליסטאפאד 43, ביים ווירט.

פערשידענעס
פאלעסטינער בירגער גרייט מיטצונעהמען א מיידעל. אינפארמאציעס: אל. 1. מאי 19/12, פראנט, 1. שט. 3834

Absolwent Żyd. Gimn. udziela lekcyi języka hebrajskiego. — Telefon 263-04 między 3–4 g.

Buchalter-Bilansista na stanowisku przyjmuje do prowadzenia księgi handlowe. Za uznanie ksiąg gwarantuje kaucją Leon Krell, Piotrkowska 79 m. 40 tel. 145-64.

אבצימארקען־פאבריק
WYTWÓRNIA ODBIJANEK
פאר: שטרימף, מאנופאק־טור, זיידע, טריקאטאזשען און גארבערייען
פערטיגט אויס די דרוקעריי
„FUTURA"
Piotrkowska 64
tel. 236-25.

Inż. A. RUSSAK
געשוואוירענער איבערזעצער
פאר די פראנצויזישע, רוסישע, יודישע און העברעאישע שפראכען
(אין בעצירק פון אפעלאציע־געריכט)
נארוטאוויטשא 47, טעל. 245-08.
די קאנצעלאריע ערלעדיגט אויך דאקו־מענטען אין דייטש, ענגליש, איטאליעניש.

לעטשניצע
פאר וועגערישע־קראנקע מענער־שוועכע און הויט־קראנקהייטען
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
פיעטריקאווער 45
טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אוונט.
פרויען און קינדער נעמט אן א פרוי דאקטאר
א בעראטונג 3 זל.

Dr. med.
SZYMON GRINBERG
פילסודסקיעגא 55
טעל. 168-58
נעהמט נישט אן אין לאדז אין דערציים פון זומער־סעזאן.
דער טעלעפאן אין ווישניאווע־גורע איז נומער 26.

Dr. med.
IGNACY GRYNBERG
אינערליכע קראנקהייטען
(ספעציאליסט א [illegible]ארץ־קראנקהייטען)
17 CEGIELNIANA 17
telefon 174-15.
נעהמט אן פון 6 ביז 8 אוונט.

Dr. med. Niewiażski
ספעציאליסט פאר טריפער, סיפיליס און הויט־קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער־שוועכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
פראנט, 1־טער שטאק.
נעהמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.
זונטאג און יום־טוב פון 9—1 פארמיטאג.
בעזונדערער ווארטע־זאל פאר פרויען

ד"ר ס. קאנטאר
ספעצ. פאר הויט און וענערישע קראנקהייטען (מענער־שוועכע)
פיעטריקאווער 90
טעל. 45-129.
נעמט אן פון 8–2 נ"מ און פון 6–9 אוו.

Dr. med. M. TAUBENHAUS
ספעציאליסט
פאר אקושעריע און פרויען־קראנקהייטען
פערהיטונג געגען שוואנגערשאפט
זגערזשער 11. טעל. 246-09
נעמט אן פון 4–8 אוונט.

אנאנסען־פרייזן: [illegible]
מארגען מעקסט—18 גר. [illegible] — 24 גר. [illegible]
[illegible] מעקסט—40 [illegible]
[illegible] מעקסט—12 [illegible]
[illegible] 50 [illegible] 100 [illegible] — 10 גר. [illegible]
אין לאדז — [illegible] 5 זל. [illegible] 7 זל. [illegible]

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub
Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

„דער יודישער עם הנבחר“ און די דייטש־יאפאנישע „אויסדערוועהלטקייט“

אקטועלקייט פון זאנגוויל'ס א פערגעסענעם בוך

באַך דער וועלט מלחמה, ווען אין אייראפּע איז שטארק געווען די דייטש־פיינדליכע שטימונג, האָבען די אַנטיסעמיטען אָנגעהויבען מאכען פּאראלעלען צווישען דייטשען און יודען. דאָס איז אַ פּרט, וואָס בעקומט זיין בעזונדערע פּיקאנטע איצטיקייט איצט, ווען היטלער־דייטשלאנד איז געוואָרען די טאָך־געבערין פון דעם אינטערנאַציאָנאַלען אַנטיסעמיטיזם און ווען דאָס בלאנדע אַרישע דייטשלאנד ווערט אַנטקעגענגעשטעלט דעם „דעמאָנישען“ און „וועלט צושטערערישען“ יודענטום.

די דאַמאָלסדיגע שונא ישראל האָבען געטענה'ט אַז יודען און דייטשען האָבען די זעלבע צושטערערישע טיף פערברעכערישע נטיות. סיי יודען, סיי דייטשען ווילען דוקא בעהערשען די וועלט, ווילען אָנוואַרפען זייער ממשלה מיט געוואַלד, סיי יודען, סיי דייטשען בעטראַכטען זיך פאַר דאָס אויבערשטע פון שטויסעל, פאַר אויסדערוועהלטע פעלקער, וואָס זענען בערופען צו רעגירען איבער די איבעריגע נידעריגערע אומות. זייער באַציאָנאַלע גאווה איז אין לשער, זיי זענען די אַריסטאקראטען און אַלע אַנדערע זענען קנעכט, וואָס מוזען זיי דינען. און דער פועל יוצא פון אַזאַ „געדאנקען גאנג“ איז געווען: פונקט ווי ווערסייל האָט געצוימט די דייטשע אַפּעטיטען, האָט די גערמאַנישע חיה־רעה פערטריבען אין וואַלד אַריין, אַזוי מוז מען אויך צוימען די הערשאַפט אַפּעטיטען פון דעם אינטערנאַציאָנאַלען ישראל.

די אַנטיסעמיטען האָבען שוין זייערע ספּעציעלע קאָניונקטור־טעאָריעס. און דאמאָלט איז די קאָניונקטור געווען אַן'אַנטי־דייטשע.

מערקווירדיג, אַז צו דער דאָזיגער טעאַריע האָט בישט ווילענדיג מיטגעהאָלפען בישט קיין אַנדערער, ווי דער בעריהמטער יודיש־דייטשער פילאָזאָף, דער נעאָ־קאנטיאנער הערמאַן קאָהען. אין זיין בוך וועגען דייטשטום און יודענטום האָט דער מארבורגער פילאזאף געפּרובט אויפשטעלען א גאַנצע שיטה מכוח דעם, אַז דייטשטום און יודישקייט זענען היינו־הך. דייטשטום איז עטיק און יודישקייט איז עטיק. דער ברונעטער ישראל און דער בלאנדער זיגפריד זענען, בכן, ברידער. זיי האָבען דורכצופיהרען אויף דער וועלט איין און די זעלבע „מיסיאָן“.

דאָס, וואָס ביים יודישען פילאזאף איז עס אויסגעקומען לשבח, איז ביי די אַנטיסעמיטען אויסגעקומען לגנאי. צווישען דייטשען און יודען האָט מען אָנגעהויבען זוכען אַ סמיכת־הפרשיות שוין נישט נאָר אין די רייהען פון די געשוואוירענע המנ'ס

ישראל זאנגוויל, דער גרויסער „טרוימער פון געטאָ“, האָט דאַן בעשלאָסען צו רעאגירען אויף דער שפּאָגעל־נייער טעאָריע, וואָס וואַרפט אַריין יודען און דייטשען אין איין טאָפּ. און ער האָט אָנגעשריבען אַ בוך אונטער'ן נאָמען „טשאָזען פּיפּלס“ — אויסדערוועהלטע פעלקער.

אין אָט דעם ווייניג בעקאַנטען, איצט אין גאנצען פערגעסענעם בוך מאכט זאנגוויל אַש און בלאָטע פון דער מאָדישער יודישקייט־דייטשטום טעאָריע. ער ווייזט אויף דעם אונזין פון דער שלימ'מזל'דיגער פאראלעל און שטעלט זיך דער עיקר אָב אויף דער בעדייטונג פון דעם בעגריף: „עם הנבחר“.

עס איז אמת, אַז סיי יודען, סיי דייטשען האַלטען זיך פאַר אויסדערוועהלט. ביי יודען איז עס אָבער אַ בעגריף אַ רעליגיעזער, ביי דייטשען — אַ בעגריף אַן'אימפעריאַליסטישער. יודען געזעהן אין „מלכות שמים“, די דייטשען ווילען — מלכות דייטשלאנד.

און נאָך: יודען זענען אויסדערוועהלט על־פי תנאי, ס'הייסט: אויב זיי וועלען געהען אין די וועגען פון גאט, היטען זיין תורה און פערווירקליכען די אידעע פון הייליג פאָלק, פון א „גוי קדוש“, — דאמאָלט זענען זיי, לויט דער רעליגיעזער פאָרשטעלונג, אַן'עם הנבחר. אָט די אויסדערוועהלטקייט איז, בכן, נישט קיין גרויסען זיג איבער אַנדערע, נישט קיין ווילדע שאוויניסטישע גאווה, וואָס פיהרט צו קריג און הערשאַפט משוגעת, נישט קיין נאציאָנאַלע גרויסקייט מאניע, נאר, אדרבה, דער רעזולטאט פון אַ שווערער פערפליכטונג, פון נעהמען אויף זיך אַ גרויסע עטישע התחייבות.

און דאָ גיט זאַנגוויל אַן'אויסגעצייכענטען אנאַליז פון דער אַגרעסיווער דייטשער פסיכיק, קאפּיטלעך, וואו די דייטשע „מיסיע“ ווערט אַנאַליזירט. וואָלטען פערדינט איבערגעדרוקט צו ווערען איצט, ווען דייטשלאנד האָט שוין ווידער א „מיסיע“ פון הויכער אַרישקייט, ריינער נאָרדישקייט, גערמאַנישע רעליגיע וכדומה, און ווען די פרייסישע שווערד האָט בעקומען אַ נייעם, אַן'אַלט־נייעם קלאנג...

דאָס אינטערעסאַנטסטע אָבער אין זאנגווילס אויספיהרונגען אין די פּאראלעל, וואָס ער פיהרט דורך צווישען דייטשלאנד און יאַפּאַן. דאָ קאָן מען זאגען וועגען זאנגוויל'ן: „נבואה בזרקה מפיו“... דאַמאָלט האָט נאָך נישט עקזיסטירט אַזאַ פּאליטישע התקרבות צווישען די צוויי אַמבּיסטען אימפעריאַליסטישע פעלקער אין דער וועלט. שוין דאַמאָלט האָט זאנגוויל מיט שאַרפער אינטואיציע און פיינעם חוש פאַר פעלקער פסיכאלאגיע אַרויסגעפיהלט די גייסטיגע קרובה־שאַפט צווישען די דייטשען און די יאַפּאַנער.

אויף דעם פאראלעל: דייטשען־יודען, ענטפּערט, אַלזאָ, זאנגוויל מיט אַן'אייגענעם, מיט אַ נייעם פאראלעל: דייטשען־יאַפּאַנער. און עס איז באמת מערקווירדיג, ווי פיין זאנגוויל האָט פאָר־אויסגעזעהען ווייטערדיגע ענטוויקלונגען. אין יענע יאָהרען האָט מען געוויס געמוזט פערמאָגען א בעזונדערען פסיכאלאגישען פיין־געפיהל, כדי דורכצופיהרען אַזאַ שאַרפזיניגען — און צוגלייך אַזאַ ריכטיגען — פאראלעל.

מיט שניידיגער איראניע לאכט זאנגוויל אויס די דייטשע און יאפאנישע „אויסדערוועהלטקייט“, וואָס איהר איינציגע כוונה איז: קראַפט פון פויסט. בלוט פערגיסונג און פערקנעכטונג.

יודען זינגען נישט: „יודענטום איבער אלעס“

מ'קאָן זאָגען, אַז תנ"ך איז אפשר דאָס סאמע אַנטיסעמיטישע ווערק אין דער וועלט. די יודישע נביאים האָבען נישט געקארגט קיין האַרבע רייד. יודען האָבען אויף זיך אַליין גערעדט לשון־הרע, ווייל זיי זענען אייביג געווען אונצופרידען מיט דער סתירה צווישען דעם אידעאַל — דעם „גוי קדוש“ — און דער ווירקליכקייט, וועלכע קאָן דאָך קיינמאָל נישט דערגרייכען צו די בארג־שפּיצען פון דעם, וואָס זאָל זיין, פון דעם, וואָס וואָלט געקאָנט זיין...

מיט זעלבסט־קריטיק איז דורכגעדרונגען דער יודישער גייסט, מיט זעלבסט־קריטיק איז דורכגעדרונגען די יודישע עם הנבחר'דיגקייט. דער היסטאָרישער יוד האָט געשטעלט גרויסע פאָדערונגען צו זיך אַליין — די דייטשען און יאפאנער, פונקט ווי אמאָל די רוימער, שטעלען גרויסע פאָדערונגען צו אַנדערע...

אָט דאָס איז דער טיפער אונטערשיד צווישען דעם היסטאָריש־יודישען בעגריף פון „עם הנבחר“ און דער אגרעסיוו צושטערערישער „אויסדערוועהלטקייט“ פון פעלקער, וואָס פערגעטערען דעם אייגענעם „איך“ און די ערפילונג פון זייער היסטאָרישער מיסיע זענען זיי פריהער פאַר אַלץ אויפ'ן שלאכטפעלד.

סיגמאַ

„מיין פאלק, כ'בין גרייט!“

(זכריה, ח'.)

...אין מיין הארץ —
קאכט אַ צאָרן.. .
צוליב ציון!
בין איך —
אַ „קנאי“ געווארען...
צוריק צו ציון —
מוז איך געהן...
אין ירושלים —
מוז איך בלייבען —
ד שטאט פון אמת
וועט זי זיין,
גאט'ס בארג —
וועט מיט „קדושה“ —
זיך באלד הייבען...
אין די גאסען —
פון ירושלים:
וועלען אַלטע לייט —
נישט זיין אַ וואונדער...
ס'וועלען דאָרטען אויך —
זיך שפּילען:
יונגע יודישע קינדער...
ווען דאָס פאָלק —
וויל נישט גלויבען:
אַז קומען וועלען —
אַזעלכע טעג!
זאל דען גאט —
די גאולה!
איצט אָפּשטעלען —
אין מיט'ן וועג?!
ניין, ניין!
כ'וועל מיין פאָלק —
אַרויסנעמען
פון די מזרח,
אין די מערב לענדער...
איך וועל זיין —
זייער גאט —
און זיי:
וועלען מוזען זיין —
מיינע
אייגענע קינדער!
נאָך ירושלים —
וועל איך זיי פיהרען;
צו די פערזאַמעלטע פעלקער:
וועט בלויז —
דער „אמת“ אַפּעלירען...
שטארקט אייערע הענד!
איהר הערט —
די נביאים'ס רייד...
ס'איז נאָהענט —
דער טאָג!
בויט, בויט —
צו בויען איז שוין:
איצט די צייט...
איידער די צייט —
איז געקומען...
האָבען מענשען,
און נפשות געליטען...
עס האָט „שלום“ געפעהלט —
געפעהלט האָבען —
מענשליכע זיטען...
פערשוואונדען זענען —
די אַלטע צייטען...
ביי מיין פאָלק —
שטעה איך גרייט...
איז גאט'ס:
וואָס איהר האָט איצט געהערט —
הייליגע רייד!!
שפּראצען, שפּראצען,
וועט דער „שלום“...
אַז דער ויין־שטאָק —
וועט געבען זיין ויין...
די ערד פרוכט,
דער הימעל טוי.. .
מיין פאָלק וועט לעבען —
מיין פאָלק וועט גליקליך זיין!!
איהר זענט אַמאָל —
„אַ קללה“ געוועזען...
איצט, וועט איהר זיין —
אַ ברכה!!
אַ ברכה איך אייער לאַנד... — — —
„— יהודה, בית־ישראל,
שטארק איי‍ך!!“
איך גיב איין
מוט „ גבורה און גדולה...
איך שטרעק אויס —
צו אייך מיין האַנד!!
— — — — — — — — —
נאום ד' צבאות,
אַזוי זאָגט —
גאָט...
„ער“ בעפעהלט,
ס'איז זיין —
געבאָט...

יודיש: **מיכל זיסקינד**

ליבע און שאַד

פון טשארלס יאַפּע

— .6 —

פרייטאג, אַ זייגער זיבען, האָט גרינבלאט אָנגעטון זיין טאקסידאָ, אַביסעל אָפּגעטראָגען, אָבער דאָך נאָך ריין און שעהן; אַ לאַנגע צייט געקוקט אין שפּיגעל, פערריכט דעם שניפּס, פערריכט דעם קאלנער, און מיט אַ קלאפּענדיג האַרץ איז ער אוועק צו דער גרעפין.

געקומען אין האָטעל, געצייגט דעם דינער מיט די גאלדענע קנעפּ איהר וויזיט־קארטע, האָט דער דינער זיך פערנייגט אין דרייען, און האָט איהם געבעטען וואַרטען אַ מינוט, און גלייך טעלעפאָנירט. אַ מינוט שפּעטער האָט ער איהם אַרויפגעפיהרט אויף דעם דריטען עטאַזש. ער האָט אָנגעקלונגען, די נאָווערנאנטין. אַ יונגע פראַנצויזישע מיידעל. האָט איהם געעפענט די טיר. דער דינער איז אוועק און ער איז אַריין אין א רייך־פערפוצטען צימער.

אין אַ פּאָר מינוט אַרום האָט די גרעפין אַריינגעשוועבט אין צימער. די גרעפין, אַ פרוי אין די מיטעלע יאהרען, איז אָבער געווען זעלטען־שעהן. אַ קלייד האָט זי געטראָגען פון ראזעווען זייד, טיף דעקאָלטירט. איהר געזיכט ווייס, אַביסעל אָנגעבּרענט פון דער זון; אויגען שוואַרצע, פינקלענדיגע; רויטע, ליידענשאַפטליכע ליפען, אַ קליין גריכיש נעזעל זוגן אַ וואַסער שוואַנען־האַלז. פערווירט האָבען איהם מערסטענס די צוויי קיילעכדיגע ברוסטען, וואָס האָבען זיך בולט אַרויסגעזעהען פון איהר דעקאָלטע.

די האָט איהם דערלאַנגט איהר שניי־ווייסע האַנט, וואָס ער האָט פיליכט צו שטארק אַ קוש געטון.

— עס פרעהט מיך, זעהר, וואָס איהר זייט געקומען — רופט זי זיך אָפּ ליבליך צו איהם — זיצט, איך בעט אייך — זאגט זי, אונצייגט איהם אָן אויף אַ שטול לעבען אַ גרויסען מאהאגאני טיש, וואו עס שטעהען אָנגעשטעלט כל'ערליי וויינען, שנאַפּסען און צובייסען.

די גרעפין איז זעהר רעדעוודיג. זי דערצעהלט איהם וויצען, אַנעקדאָטען פון פאַריזער לעבען, און ער זיצט און שווייגט, ווי דער לשון וואָלט איהם אָפּגענומען. זי גיסט אָן צוויי גרויסע גלעזער קאָניאָק. ער טרינקט עס אויס אין איין אָטעם. זי ריהרט עס קוים אָן מיט די ליפען.

— מאדאלין! — ווענדעט זי זיך צו דער גאָווערנאנטין — ברענג אַריין דעם שאָך מיט די פיגורען און דאַן קאָנסטו געהען פאַר דער נאכט.

די גאָווערנאַנטין ברענגט אַריין אַ זעלטען־שעהנעם שאָך טישעל מיט ביינערנע, האַנט־געשניצטע פיגורען, פערנייגט זיך, זאגט „אַ גוטע־נאכט“ און געהט אַרויס.

ער בלייבט אויג אויף אויג מיט דער גרעפין. דער קאָניאַק הויבט אָן צו ווירקען. ער ווערט רעדעוודיג. ער דערצעהלט איהר פון זיינע שאַך־זיגען, פון זיינע צוקונפט־פּלענער. די גרעפין שמייכעלט און רופט זיך אָפּ: „איידער מיר געהען שפּילען, וועלען מיר טרינקען פאַר אייער געזונט און פאַר אייער ערפאָלג אין קארלסבאדער שאַך־מייסטער טורניר“. זי גיסט ווידער אָן צוויי גלעזער. ער טרינקט אויס זיין גלאז אין איין אָטעם.

די שאַך־טורניר מיט דער גרעפין האָט אָנגעפאַנגען. ער האָט גלייך געזעהען, אַז ער האָט דאָ צו טאָן מיט אַן'אַמאַטאָרין, וואָס קען קוים די שאַך־צוגען. ער האָט ביי זיך בעשלאָסען די פּאַרטי צו פערלירען אום יעדען פּרייז. ער שטעלט איין פיגור נאָך דער אַנדערער; ער שטעלט אונטער זיין דאמע אונטער אַ בויער, נאר זי זעהט נישט; זי קוקט גאר נישט אויף דעם שאַך־ברעט; זי שטופּט די פיגורען גלאט אין דער וועלט אַריין. ער האָט גלייך געביסען זיין טאקטיק. ער האָט ביי איהר צוגענומען אַלע פיגורען און מיט איין בויער האָט ער איהר געצוואונגען זי זאל איהם מאַט־מאַכען. אין שאַך־שפּראַך רופט זיך דאָס אַן „זעלבסטמאַט“.

— שאָך! — שרייט אויס די גרעפין, מאַכענדיג דעם לעצטען צוג מיט דעם בויער.

— איך בין מאט! גרעפין, מאט! מיין קעניג האָט קיין צוג נישט.

— אַזוי, מאט? ווי קומט עס איך זאל פון אייך געווינען?

— איהר האָט אַ מאַגנעטישע קראַפט אין אייערע אויגען, — רופט ער זיך צו איהר אָפּ, — קיינער קאָן זי נישט ביישטעהן. אַלע מוזען צו אייך פערלירען.

די גרעפין פּאטשט מיט די הענט, ווי אַ קליין קינד, וואָס ענטדעקט א ניי שפּילצייג, זי גיסט אָן נאָך צוויי גלעזער קאָניאַק, וואָס ער טרינקט זשעדנע אויס.

— דער וועלט־טשעמפּיאָן וויליאם שטייניץ האָט מיר אויך געזאָגט דיזעלביגע ווערטער, ווען אַך האָב איהם אויף דעמזעלביגען אָרט בעזיגט — רופט זיך אָפּ די גרעפין און שמייכעלט צו איהם קאָקעטיש.

דער קאָניאַק האָט אָנגעהויבען צו ווירקען. גרינבלאט איז צוריקגעפאַלען אויף דער סאָפע. עס טומעלט זיך איהם אין קאָפּ — רויזעלע... די גרעפין... דער טורניר... ער הערט רויזעלע'ס שטימע: „געה נישט צו דער גרעפין, זי וועט דיך א מגליקליך מאַכען“...

גרינבלאט עפענט אויף אויף אַ מינוט די אויגען. לעבען איהם זיצט די גרעפין.

— ווי פיהלסטו, מאי באי? — זי טאַפּט איהם דעם הייסען שטערן — אַביסעל צופיל געטרונקען, האַ?

זי קושט איהם אין די אויגען, זי קושט איהם אין די הייסע, ברענענדיגע ליפען. ער ניכטערט זיך אַביסעל אויס. ער כאַפּט איהר אַרום און קושט זי הייס, ליידענשאַפטליך... ער פערגעסט אָן רויזעלען, ער פערגעסט אָן דער גאנצער וועלט...

אין מיטען נאכט האָבען איהם ווילדע קושען אויפגעוועקט. וואו איז ער אויף דער וועלט? ער ליגט אַ נאַקעטער אין א גרויס, ברייט הימעלבעט. לעבען איהם ליגט די גרעפין אין דער מוטער חוה'ס קאסטיום... ווידער אַ וואַקכאַנאַליע — זיי קושען זיך און האלזען זיך, גאר ווי מאן און ווייב...

אינדערפריה איז ער אויפגעשטאנען מיד, צעבראכען, אַן'אַרויסגעשלאָגענער פון די כוחות. די גרעפין איז אויפגעשטאנען אַביסעל שפּעטער, זי האָט איהם אַ גאַנצען פריהמאָרגען געקושט און געצערטעלט, זי האָט בעשטעלט פריהשטיק פאַר צוויי. וואָס דער דינער האָט גלייך אַרויפגעטראָגען. זי האָט איהם געבעטען צו קומען כאטש אַלע נאכט. ער האָט איהר אַלץ פערשפּראכען. ער איז געווען אין איהרע הענט, ווי טייג ביי אַ בעקער. ער האָט זיך מיט איהר צעקושט און איז אַרויס אין דרויסען.

די פרישע לופט האָט געווירקט, ווי אַ באַלזאַם, אויף גרינבלאט'ס צערודערטע נערווען.

„וואָס האָב איך דאָ אָפּגעטון? — טראַכט ער ביי זיך — זי האָט דאָך מיך אומגליקליך געמאַכט! ווי וועל איך קאָנען היינט שפּילען אין טורניר מיט אַזאַ קאָפּווייטאג? רויזעלע איז געווען גערעכט, הונדערט פּראָצענט גערעכט“.

גרינבלאט מאכט זיך קוראַזש, היינט דאַרף ער שפּילען מיט הערשעלע סאלווע'ן, אַ שאַרפער שפּילער, אָבער נישט געפעהרליך. נו, וועט ער שפּילען פאַר רעמי. און מיט דעם געדאנק איז ער אַריין אין שפּיל־זאַל, וואו די פּאַרטי האָט זיך גלייך אָנגעפאַנגען.

מיט גרויסע צרות און מיט איבערמענשליכער אָנשטרענגונג איז איהם געלונגען די פּאַרטיע מיט סאלווע'ן רעמי צו מאַכען.

(סוף מאָרגען)

תשעה-באב ביינאכט ביי דער כותל-המערבי

ווי אַזוי מען האָט ענטדעקט דעם כותל-המערבי. — מעשיות און לעגענדעס ארום דער הייליגער וואַנט.— יודן האָבן געהאַט אַ קויף-שיין אויף דעם כותל.—באַראָן ראָטשילד האָט געוואָלט אָפּקויפן דעם פּלאַץ ארום דער וואַנט.—דער כותל אין דער יודישער געשיכטע.—די גייסטיגע מויער, וואָס דאָס יודישע פאָלק האָט שטענדיג געזעהן

די כותל-המערבי אין דער יודישער געשיכטע

די כותל־המערבי איז א חלק פון דעם מערב־מויער, וואָס האָט אַמאָל אַרומגעריגעלט דעם הר־הבית, דער מויער ציהט זיך ביז צו דער צפון־זייט, צום „שער־השלשלת".

די לענג פון דער כותל איז אַכט־ און צוואַנציג מעטער, ביין שיכטען שטיינער זענען אָנגעלייגט איבער דער ערד, יעדער שטיין האָט מעהר־ווייניגער איין מעטער פופציג צענטימעטער די לענג און אַ מעטער די הויך. אויף זיי זענען אָנגעלייגט נאָך פופצעהן שיכטען פון פשוט׳ע שטיינער, וואָס זענען צוגעבויט געוואָרען, ווי מען נעהמט אָן, אין דער צייט פון אַדריאַנוס. אַזוי דאָס די הויך פון כותל איז אכצעהן מעטער. ניינצעהן שיכטען שטיינער זענען פערהאַן אונטער דער ערד, ווי די ענגלישע געזעלשאַפט פאַר אויספאָרשען ארץ־ישראל האָט ענטדעקט אין יאהר 1867 (תרכ״ז) דורך דעם אינזשעניר וואָרן.

די כותל המערבי ווערט שוין דערמאָנט אין תלמוד, אין מגילה כ״ח א׳ זאגט ר׳ אַחא: „די שכינה טוט זיך קיינמאָל נישט אָפּ פון דער כותל המערבי פונ׳ם בית המקדש, אַזוי ווי עס שטעהט אין פסוק: „אָט שטעהט ער אונטער אונזער וואַנט". אויך אין מדרש שיר השירים ווערט דערמאָנט די כותל־המערבי און צוגעגעבען: „פאַר־וואָס שטעהט די שכינה ביי דער כותל־המערבי? ווייל גאָט האָט געשוואָרען, אַז די כותל־המערבי וועט קיינמאָל נישט חרוב ווערען".

אָבער אין אַ צייט אַרום נאָך׳ן חורבן, ווייזט אויס, אַז די יודען האָבען פערגעסען אין דעם כותל און די יודען וואָס האָבען געוואוינט אין ירושלים זענען געגאַנגען מתפלל זיין אויפ׳ן הר־הזיתים, כדי צו זעהען פון דער ווייטענס דעם מקום המקדש.

ערשט אין עלפטען יאהרהונדערט דערצעהלט דער יודישער וואַנדערער ר׳ בנימין מטודעלא, וועלכער איז געווען אין ארץ ישראל אין יאהר פיר טויזענט ניין הונדערט און דרייסיג (1,170) וועגען דער כותל, אויך רבינו עובדיה מברטנורא דערמאָנט די כותל.

אָבער דער טייל וואַנט, וואָס איז ביז היינט פערהייליגט געוואָרען, וואו יודען קומען פון דער גאַנצער וועלט מתפלל זיין, איז ענטדעקט געוואָרען ערשט אין יאהר 1488 דורך דעם סולטאַן סאַלים (לויט אַנ׳אַנדערען וואַריאַנט, סולטאַן עמיר).

דער סולטאַן האָט געוואוינט ביים בית־המקדש, וואו עס איז היינט דער מוסולמאַנישער בית־דין. איינמאָל האָט דער סולטאַן דורך זיין פענסטער דערזעהן ווי אַנ׳אַלטע פרוי, שוין איבער די ניינציגער, שלעפּט א זאַק מיט מיסט און וואַרפט עס אַוועק פון זיין הויז. האָט דאָס דעם סולטאַן זעהר פערדראָסען, וואָס מען האָט אויסגעקליבען צו וואַרפען די מיסט פונקט דאָרט, וואו ער וואוינט. האָט ער תיכף געלאָזט שיקען נאָך דער אַלטיטשקער. די אַלטע פרוי האָט דעם סולטאַן אויפגעקלערט, אַז זי איז אַ רוימישע קריסטין, זי וואוינט ווייט פון ירושלים, און עס איז ביי זיי שוין אַנ־אַלטער מנהג, אַז דאָס מיסט מוז מען וואַרפען אויף

פון בז-שלום

אָט דעם אָרט. די וואָס וואוינען אין ירושלים, מוזען עס וואַרפען יעדען טאָג, און די וואָס וואוינען ביז דריי טעג וועג פון ירושלים — כאָטש איין זאַק אין דרייסיג טעג, ווייל אויף דעם אָרט איז געשטאַנען דער בית־המקדש, און מען האָט עס נישט געקאָנט איינגאַנצען חרוב מאכען. צוליב דעם האָט מען גוזר געווען בחרם, אַז יעדער עהרליכער קריסט מוז דאָ וואַרפען דאָס מיסט, ביז עס וועט פערגעסען ווערען גאָט׳ס נאָמען פון אָט דעם אָרט.

דער סולטאַן האָט אַלץ אויסגעהערט און איהר געהייסען וואַרטען ביז ער וועט זיך איבערצייגען, צי זי האָט געזאָגט דעם אמת. און באַלד האָט ער טאקע בעמערקט ווי עס קומען אָן מענשען און וואַרפען אוועק זעק מיסט, האָט ער בעפוילען אויך זיי צו ברענגען פאַר איהם און אויך זיי האָבען דאָס זעלבע דערצעהלט וואָס די אַלטיטשקע. איז געגאַנגען דער סולטאַן און האָט גענומען זעק מיט גאָלד און האָט עס צעוואָרפען אויף דעם אָרט פון מיסט און ער אַליין האָט זיך געשטעלט מיט א גראַבאייזען אין האַנט אַראָפּראַמען דאָס מיסט. זעענדיג צונויפגעקומען אַלע אָרימעלייט פון ירושלים און האָבען אָנגעהויבען צו קלויבען דאָס גאָלד און גערייניגט דאָס מיסט. און אַז די מוסעלמאַנער האָבען דערזעהען, אַז דער סולטאַן אליין אַרבייט ביים אַראָפּראָמען דאָס מיסט, האָבען זיי אָנגעהויבען איהם צוצוהעלפען.

דרייסיג טעג האָט מען אַזוי געאַרבייט ביז מען האָט ענטדעקט די כותל. דערנאָך האָט דער סולטאַן געשיקט רופען די יודען און האָט צו זיי אַזוי געזאגט:

— עס איז אַזוי געווען גאָט׳ס רצון, אַז איך זאָל זיין דער שליח זיינער צו ענטדעקען די כותל. די כותל געהערט צו אייך און איהר קאָנט אויף דעם פּלאַץ אויפבויען אייער בית־המקדש.

האָבען די יודען געענטפערט:

— מיר דאנקען דיר זעהר, גרויסער סולטאַן, אָבער מיר טאָרען מעהר נישט אויפבויען דאָס בית המקדש, ווייל מיר גלויבען, אַז דאס בית־המקדש וועט אויפגעבויט ווערען פון גאָט אַליין.

האָט דער סולטאַן געענטפערט:

— איך ווייס, אַז שלמה המלך האָט אויך מתפלל געווען אין בית־המקדש פאַר פרעמדע פעלקער, וועל איך מיר אויך אויסבויען אַ הויז אויף דעם אָרט און וועל תפילה טון.

און ער האָט אויסגעבויט דאָס הויז אויפ׳ן הר־הבית, וואָס ווערט ביז היינט אָנגערופען „מדרש שלמה".

זינט דעמאָלט ווערט די כותל המערבי דער־מאנט פון אַלע יודישע רייזע־בעשרייבער.

עס פלעגען אויך זיין יודען, וואָס האָבען זיך געהיט צוצוגעהן נאָהענט צו דער כותל, ווייל זיי האָבען זיך גיהאַלטען פאַר אַ טמא־מת, וואָס טאָר על־פּי־דין נישט אַריינקומען אינ׳ם בית־המקדש. אַזוי, למשל, האָט זיך געהיט ר׳ ישעיהו בּרדקי, דער רב פון ירושלים, און דער ערשטער וויצע־קאָנסול פון עסטרייך, צו געהען צו דער כותל. איינמאָל האָט ר׳ ישעיהו בעקומען א בריף פון עסטרייכישען קייזער, אַז ער איז זעהר קראַנק און ער בעט איהם ער זאָל געהן פאַר איהם מתפלל זיין ביי דער כותל. דעמאָלט האָט ר׳ ישעיהו שוין אויף גארנישט געקוקט און איז געגאַנגען מיט אַ מנין יודען מתפלל זיין פאַר׳ן קייזער ביי דער כותל, און אַ פאַר וואָכען שפּעטער האָט ר׳ ישעיהו ברדקי בעקומען אַ בריף פון קייזער, אַז אין דעם טאָג, וואָס ר׳ ישעיהו האָט פאַר איהם מתפלל געווען ביי דער כותל איז איהם בעסער געוואָרען.

אין יאהר תר״ט (1849) האָט ר׳ שמואל זאלהינובער געדרוקט אַ ספר „שערי־דמעה", וואָס נעמט אַריין אלע תפילות און פזמונים, וואָס מען זאגט ביי דער כותל. ביז׳ן היינטיגען טאג בענוצען זיך די יודען, וואָס קומען מתפלל זיין צו דער כותל, מיט אָט דעם ספר.

די יודען האָבען אויך געהאַט אַמאָל אַ „פיר־מאן" (קויפשיין) אויף דער כותל מערבי. אַזוי דערצעהלט ר׳ יוסף שוואַרץ אין זיין דייטשען בוך „דאָס הייליגע לאנד", נאָר אין משך פון יאהרען איז דער „פירמאן פערלוירען געוואָרען".

די יודען האָבען אויך געוואָלט אַמאָל אָפּ־קויפען דעם פלאַץ ביי דער כותל. אין דעם יאהר תרכ״ז (1866), ווען דער שר משה מאָנטעפיאָרע איז געווען אין ארץ ישראל צום זעקסטען מאָל, האָט ער פערלאַנגט פונ׳ם שטאַט־פאשא ער זאָל איהם געבען אַנ׳ערלויבניש צו בויען א דאַך איבער׳ן כותל. דער פאשא האָט שוין געהאַט מסכים געווען און דער שר האָט שוין געהאט געשטעלט יודישע בעלי מלאכות, דער פאשא האָט אָבער חרטה געהאַט און מען האָט דעם דאַך נישט געשטעלט.

אויך דער באַראָן עדמונד די־ראָטשילד האָט געוואָלט אויסלייזען די כותל. ער האָט געוואָלט אָפּקויפען דעם גאַנצען מאַראָקאָנישען קוואַרטאַל, וואָס געפינט זיך ארום דער כותל, און די מאַדאַ־קאָנער געבען אַנ׳אַנדערען פלאַץ. זיי האָבען שוין געהאַט מסכים געווען, אָבער דערנאָך האָבען זיי געהאַט פערלאַנגט, אַז די יודען זאָלען אויף דעם פלאַץ גארנישט טאָרען בויען, נאָר ער זאָל בלייבען ליידיג, א חוץ פלאַנצען בוימער, מאַכען א גאָרטען, — און אויף דעם איז דער באַראָן נישט איינגע־גאַנגען.

די לעצטע צעהנדליגער יאהרען האָט דער רב ר׳ הלל מעשל געבלשטיין איינגעפיהרט א מנין בקביעות ביי דער כותל. אָבער אַממעהרסטען קו־מען זיך צונויף יודען צו דער כותל אין די ימים־טובים און בעזונדערס תשעה־באב.

תשעה-באב ביינאַכט ביי דער כותל המערבי

און נעו איך בין אָנגעקומען אַמאָל תשעה־באב ביינאַכט צו דער כותל אין די חצות־שעה׳ן האָט ר׳ בן־ציון יאדלער, דער איינציגער מגיד פון ירושלים, שוין געהאַט פערענדיגט זיין תשעה־באב׳דיגען מוסר־דרשה און דער עולם האָט זיך שוין געהאַט צעגאנגען. דאָ און דאָרט זענען נאָך געזעסען קופּקעלעך יודען און האָבען געלערענט מדרש־איכה, אָדער זיך דערצעהלט מעשיות פון חורבן בית המקדש.

אויף אַ שטיג איז געזעסען ר׳ צדוק׳ל הכהן, דאָס תימני׳ישע אויסגעדאַרטע יודעל, וואָס איז שוין אויסגעווען אַ וועלט, אַרומגעוואַנדערט אין גאַנץ אינדיע, צו געפונען די שפורען פון די עשרת השבטים. האַרט לעבען דער וואַנט איז געזעסען ר׳ אשר זעליג מיט זיין חברה „לובשי שקים", וועלכע האָבען אויף זיך גענומען יעדע נאכט אָפּצוזיכטען חצות ביי דער כותל אָנגעטון אין זעק. און אויפ׳ן שטח פאַר דער כותל זענען געזעסען די ספרדישע מקובלים פון דער ישיבה „בית־אל" אָנגעטאָן אין חורבן־מלבושים, און דער „חכם" זייערער איז גע־זעסען אין מיטען און האָט זיי דערצעהלט אַ מעשה וועגען די „ווייסע טויבען", וואָס בעווייזען זיך יע־דען טאָג אויף דער מויער פון דער כותל און ברומען אויפ׳ן חורבן בית־המקדש, און נאָך איידער ער האָט די מעשה פערענדיגט האָט א צווייטער „חכם" אָנגעהויבען אַ מעשה צו דערצעהלען:

„יעדען תשעה באב צו חצות צו לויפען דורך פוקסען איבער דער כותל צום אָרט, וואו דאָס בית־המקדש איז געשטאַנען, כדי עס זאָל מקוים ווערען די ווערטער פונ׳ם נביא: „שועלים הלכו בו" — פוקסען וועלען אַרומלויפען אויפ׳ן אָרט פון בית המקדש, אָבער אין דעם יאהר, ווען משיח וועט קומען, וועלען די פוקסען זיך שוין מעהר נישט בע־ווייזען. דערפאַר פלעגט דער גרויסער מקובל ר׳ שלום שרעבי יעדען תשעה־באב ביינאכט זיצען ביי דער כותל און זעהען, אפשר וועלען די פוקסען שוין מעהר נישט קומען, אָבער ער האָט יעדעס מאָל פאַרטאָג אַ קרעכץ געטון, ווייל ער האָט זיי נעבעך יא געזעהען".

אַזוי האָט מען זיך דערצעהלט מעשיות אַ גאַנצע נאַכט. אַרום די אַלטע יודען האָבען זיך געדרעהט יונגע בחורים, וועלכע האָבען געהערט צו דער „הגנה" (זעלבסטשוץ), וואָס האָבען גע־דאַרפט היטען אין געהיים די יודען, עס זאָל זיי קיין שלעכטס נישט געשעהען.

און ווען עס איז נאָר אַ ביסעל העל געוואָרען אויפ׳ן ירושלימ׳ער הימעל זענען באַלד אָנגעקומען פערשידענע יודען און האָבען אָנגעהויבען מיט א טרויעריגען נגון צו דאווענען יעדערער אויף זיין נוסח, ביז פאַסען זון האָבען זיך אין די שפאַלטען פון דער כותל צעגאָסען...

זענען דערנאָך אָנגעקומען די אַלטע זקנים פון מאה־שערים און האָבען אָנגעהויבען אויף פראָסט יודיש צו בעקלאָגען דעם חורבן...

און ספרדישע ווייבער האָבען זיך אַהיים גע־איילט יום־טוב׳דיגע מלבושים תיכף נאָך האַלבען טאג אָנצוטאָן, ווייל לויט דער לעגענדע ווערט אין תשעה־באב משיח געבוירען. און אַלע האָבען גע־שעפּטשעט א געהיימע ברכה מיט זייערע ליפּצען פאַר די יונגע געזונטע בחורים פון דער „הגנה", וואָס האָבען זיי אַ גאַנצע נאַכט געשיצט.

אין ציעכאַצינעק
איז צו בעקומען טעגליך דעם
נייעם
פאָלקסבלאַט
ביי ש. סובעצקי,
זדראַיאווא 10.

לאָמיר האָפען

פון ה. קרוגער

קוקען מיר אין דער לאַנגער פינסטערער, — מיט אונזער בלוט בעפאַרבטע בלעטער, — היסטאָ־ריע, כאָפּט אונז אָן אַ שווידער! מיר קענען זיך גאָר נישט פאָרשטעלען פון וואַנען האָט זיך גענומען אַזוי פיל כוחות אַלעם אַריבערצוטראָגען און צו דערצי־הען — ביז דעם איצטיגען תשעה באב.

אמת, אַ סך פעלקער האָבען דורכגעמאַכט חר־בנות, יעדעם פאָלק האָט פערצייכענטע בלוט־פלע־קען אין זיין היסטאָריע — אָבער קיינער האָט נישט דורכגעמאַכט אַזא שווערען און דערצו אַזא לאַנגען גלות ווי מיר.

גלות, אין שוידערליכסטען זינען פון וואָרט, האָ־בען מיר, און נאָר מיר געהאַט.

פון יענער צייט אָן, זייט מיר האָבען אונזער פּאָ־ליטישע שטאַרקייט פערלוירען, זענען מיר אויך באַלד אונטערגעוואָרפען געוואָרען עקאָנאָמיש אונטער אונ־זערע פיינד: די צרות זענען געווען אַזוי שטאַרק, דאָס די פּאָליטישע דאגות זענען פערשאָטענט געוואָ־רען פונם קאַמף פאַר דעם גלויבען און מאָגען.

די גליקליכסטע מינוטען פון גלות־לעבען זענען געווען דאַן, ווען מען האָט אונז געלאָזט לעבען, האָ־רעוועןען רוהיג פאַרן שטיקעל ברויט און אָפּהיטען די תורה.

נישט פיל אַזעלכע גליקליכע צייטען האָבען מיר אָבער געהאַט; אין אַ שעהנעם פריהמאָרגען פלעגט דער הימעל ווערען פערוואָלקענט, שווערע האָגלען האָבען אָנגעהויבען פאַלען אויף די קעפ, און דער שטורעם - ווינד האָט אונז פון וואָרצעל אויסגעריסען און צעשפּרייט איבער נייע מדינות, וואו מיר האָבען ווידער מיט אויסערגעוועהנליך שווערע אָנ־שטרענגונג אָנגעפאַנגען בויען אונזער נייעם נעסט.

אַזא סאָרט לעבען, שטענדיג אין מורא, שטענדיג צו דאַרפען קוקען דעם שונא אין מויל אריין, שטענ־דיג דאַרפען שטודירען דעם וועטער אויפן פּאָליטי־שען הימעל — האָט אונז נישט נאָר פיזיש, נאָר אויך גייסטיג פערשקלאַפט.

מיר זענען געוואָרען קנעכט צו קנעכט. צו שיכּו־רים און גראָביאַנעס — מיט אונזער קערפּער און נשמה.

דער גרעסטער וואונדער איז, ווי אַזוי מיר האָבען געקענט דערציהען ביז איצט אונזער יודישע עקזיס־טעניץ; נאָך גרעסער איז דער וואונדער, אונזער אָנ־האַלטען די תורה, מנהגים און טראַדיציעס; אונזער היסטאָריע און קולטור — און ועל כולם, די האָ־פענונג פאַר א בעסערער צוקונפט.

פון וועלכען קוואַל האָט דער יוד געשעפּט זיין אויסדויערונגס קראַפט, זיין אייזערנע גבורה?

יודען איגנאָרירען די געגענוואַרט

2 הויפּט כוחות בעזיצט דער יוד, וועלכע גיבען איהם דעם כוח דורכצוטראָגען אַזא לאַנגען גלות: די האָפענונג פאַר א גוטע צוקונפט און דאָס איגנאָ־רירען די שלעכטע געגענוואַרט.

דער בעריהמטער יודיש־דייטשער פילאָזאָף הער־מאַן כהן, אין זיין בוך „פאָם עוויגען פריעדען" זאָגט: „די גריכישע מיטאָלאָגיע בעהויפטעט, אַז פון אָנפאַנג איז די וועלט בעהערשט געווען בלויז פון געטער, און איז דערפאַר געווען אַנ׳אידעאַלע וועלט, אַ וועלט פול מיט מעלות, גוטסקייט און פערנונפט; מיט דער ענטשטעהונג פון מענשען האָט די מאָראַל פון דער וועלט אָנגעפאַנגען געהן באַרג אַראָפּ און איז אַלץ מעהר פערדאָרבען געוואָרען מיט זייער פערמעהרונג.

„די יודישע תורה און נביאים טראַכטען אויך פון אַזא וועלט; אָבער וואָס ... גריכען שרייבען צו צו דער אַלטער פערגאַנגענהייט, ווערט פון די ערש־טע צושרייבען צו דער צוקונפט — א צייט „ווען א קינד וועט זיך שפּילען מיט א שלאַנג", „א לייב וועט ווי א רינד עסען שטרוי", און „די וועלט וועט פול ווערען מיט וויסען, אַזוי ווי וואַסער, וואָס פער־דעקען דעם ים".

אין אַנדערע ווערטער: בעת די אַמאָליגע גרי־כען האָבען זיך נישט געקענט פאָרשטעלען א גוטע וועלט, סיידען זי זאָל בעוואוינט ווערען בלויז פון געטער — לויט זייער מיטאָלאָגישען בעגריף — בע־הויפּטעט אונזער תורה, דאָס געטליכקייט האָט דער־זעהען „אַז ס׳איז גוט", דוקא דאַן ווען דער מענש איז בעשאַפען געוואָרען, דער וועלכער וועט דאַרפען אַליין שמידען די גוטע צוקונפט, פאַר דער בעסע־רער וועלט.

און אַזוי פאַסען אויף אונזערע חכמים די היס־טאָרישע פאַסירונגען: אַלעס וואָס עס פאַסירט איז בלויז א הקדמה צו א געוויסע גרויסע זאַך וואָס וועט ערשט קומען. עס וויקלען זיך 10 דורות איינס נאָכן צווייטען בלויז צוליב, איין נח, וואָס דאַרף קומען; עס קייטלען זיך ווידער 10 דורות, אַלץ צוליב אב־רהמ׳ען; עס פאַסירט די געשיכטע מיט מכירת יוסף, כדי צו רעטען די וועלט פון א הונגער־אונטערגאַנג און יעקב׳ס אַריינקומען אין מצרים — דורכצוגעהן דעם כור הברזל, אַרויסצוגעהן ברכוש גדול, בעקו־מען א תורה און קריגען ארץ־ישראל.

אַזוי כסדר: דער יוד איז איינגעוואוינט געוואָ־רען צו בעטראַכטען דער געגענוואַרט בלויז אַלס א הקדמה, א פּראָלאָג, צו דער גאָלדענער צוקונפט: האָ־בענדיג אין זינען דאָס דאָזיגע, קוקענדיג מיט זיינע גייסטיגע אויגען צו דער ווייטער צוקונפט, איז איהם לייכט אריבערצוטראָגען די צרות פונם איצט, פונם היינט.

אום תשעה-באב איז געבוירען געוואָ־רען משיח

דער טיפער גלויבען אין א גוטער צוקונפט, צו וועלכער די שלעכטע געגענוואַרט איז בלויז א פאָר־שפּיל, האָט דעם יודען געטרייסט און ערמוטיגט אין זיין פינסטערען לעבען; דאָס דאָזיגע האָט איהם פערגרינגערט זיינע ליידען, איהם בעווייזענדיג דורך היסטאָרישע פאַקטען, אַז יעדע צרה איז בלויז דער יסוד פאַר דעם בנין פון דער גליקליכער צוקונפט.

דערמיט ערקלערט זיך וואָס א יוד זוכט בסדר א תכלית, ער פרעגט: „וואָס וועט זיין, מיין קינד, פון דיר דער תכלית"? פאַר א דערוואַקסענע מיידעל הויבען אָן עלטערען „צו טראַכטען וועגען א תכלית" און אַז. וו.

נעהמט די יודישע פאָלקס ווערטלעך: „לאַנג ווי דער יודישער גלות", „טרויס ווי דער יודישער דלות", „פרעהליכער קבצן". „וואָס האָט ער, וואָס דאַרף ער" וכדומה.

דאָס איז די פּסיכאָלאָגיע פונם יודען, אַזוי ווי ער אגירט ער אויף זיין „היינט", לויט די לאַנג־יעהריגע פּראַקטיק, לויט דער היסטאָריע, וואָס האָט איהם דעם דערמאָהנטען געדאַנקען אילוסטרירט מיט אונ־צעהליגע פאַקטען.

ער ווייסט, אַז צו בעקומען א תורה און א לאַנד האָט ער געדאַרפט דורכמאַכען א גלות מצרים, צו ווערען זעלבסטשטענדיג אונטער דער חשמונאים דינאַסטיע, האָט ער געדאַרפט דורכליידען א גזירה שמד פון אנטיוכוס, און צו קריגען ארץ־ישראל דורך דער באַלפור - דעקלאַראַציע — האָט ער געמוזט דורכמאַכען א וועלט־מלחמה מיט שוידערליכע פּאָ־גראָמען פאַר א ־זלאַג.

אָט די פאַקטען האָבען איהם בעוויזען, אַז קיין אַבסאָלוט שלעכטס איז נישטאָ: יעדער חורבן איז דער פאָרשפּיל פון גוטעס, יעדער שלעכטער „היינט" איז דער יסוד פאַר א שעהנעם מאָרגען, יעדער גלות — א פאָרבערייטונג פאַר א גאולה און יעדער חורבן — דער פּראָלאָג פאַר משיח.

אונזערע חכמים האָבען עס אויסגעצייכענט גע־וואוסט און עס אונז אָנגעוואונקען מיט זייער בע־הויפטונג, אַז אום תשעה־באב איז משיח געבוירען געוואָרען.

און לויט דעם שטאַנדפּונקט האָבען זיי תשעה־באב בעטראַכט פאַר א יום־טוב, שטיצענדיג זיך אויפן פּסוק „קרא עלי מועד לשבר בחורי".

דער היינטיגער תשעה־באב איז, אמת, זעהר שלעכט; דער קומענדער תשעה־באב וועט זיין א יום טוב, ווי אלע אנדערע תעניתים — פערזיכערען אונז די חכמים.

לאָמיר האָפען.